

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Bakalářská práce

Změny při posuzování nároku dávek pěstounské péče od roku 2013

Vypracovala: Hana Zemanová
Vedoucí práce: Ing. Ivan Loukota

České Budějovice 2014

Abstrakt

Změny při posuzování nároku dávek pěstounské péče od roku 2013

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče v České republice. Dítě svěřené do pěstounské péče i jeho pěstoun jsou státem hmotně zabezpečeni dávkami pěstounské péče. Do roku 2012 upravoval dávky pěstounské péče zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. V roce 2012 byly novelou č. 401/2012 Sb. přeneseny dávky pěstounské péče do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Zároveň s touto změnou došlo i ke změně podmínek nároku na dávky pěstounské péče a k nastolení snahy o profesionalizaci pěstounské péče.

Cílem této bakalářské práce je analýza a porovnání legislativních změn dávek pěstounské péče z pohledu zákona o státní sociální podpoře a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

V empirické části práce je popsán kvantitativní výzkum, jehož snahou bylo potvrdit či vyvrátit předem stanovené hypotézy. Hypotézy byly zaměřeny na porovnání stavu před novelou a po novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Zvolenou technikou výzkumu bylo studium dokumentů, v rámci kterého byla provedena sekundární analýza dat. Využity byly statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Krajských poboček Úřadu práce ČR a krajských úřadů.

Výsledky výzkumu ukazují, že nárok na dávky pěstounské péče má větší okruh pěstounů. Profesionalizace pěstounské péče, zejména uzákonění pěstounské péče na přechodnou dobu, pozitivně ovlivnilo zvýšení počtu zájemců o výkon pěstounské péče.

Bakalářskou práci lze použít jako studijní materiál pro studenty sociálních oborů či pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Práce by mohla být zároveň i zpětnou vazbou pro ministerské úředníky o reálném stavu provedených změn.

Klíčová slova: pěstounská péče, dávky pěstounské péče, odměna pěstouna, profesionalizace pěstounské péče, sociálně-právní ochrana dětí.

Abstract

Changes to rights to claim foster care benefits since year 2013

Foster care is a form of social care in the Czech Republic. A fostered children and foster parents receive from state a foster care benefits. Up until 2012 these benefits were set by Act No. 117/1995 Coll., on State Social Support. In 2012, Amendment No. 401/2012 Coll., transferred foster care benefits to Act No. 359/1999 Coll., for Social-Legal Protection of Children. With this change in Law, there was also a change in the conditions of entitlement to claim foster care benefits and the establishment of efforts to professionalize foster care.

The aim of my work is to analyse and compare the legislation of changes to foster care benefits from the perspective of the State Social Support Law and the Law of Social-Legal Protection of Children.

I have tried to confirm or invalidate the hypotheses using quantitative research, this forms the empirical part of my work. Hypotheses were focusing on comparing the situation before and after the changes of Law for Social-Legal Protection of Children.

As a technique I chose to study documents and using these documents I have provided secondary analysis. I have worked with the statistics of the Ministry for Labour and Social Affairs of the Czech Republic, the Labor Offices and the Regional Offices. The results of my findings have shown that more foster parents should be able to claim foster care benefits. Passing the bill on professional foster care has increased the interest in providing foster care, this must be seen as positive outcome.

My research could be used as study material for other students of social science or for people who work in the area of social-legal protection of children. It could also be used as feedback for ministerial officials to see the real situation since the changes in foster care law.

Keywords: Foster Care, Foster Care Benefits, reward for Foster Parents, Professionalization of Foster Care, Social-Legal Protection of Children.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Vodňanech dne 2.5.2014

.....
Hana Zemanová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu Ing. Ivanu Loukotovi za konzultace a vedení mé bakalářské práce. Velký dík patří též paní Mgr. Yvoně Pražákové za cenné rady, připomínky a materiály. Oběma pak děkuji za věnovaný čas, trpělivost a profesionální přístup.

Nemalý dík patří i pracovníkům Krajských poboček Úřadů práce ČR a pracovníkům krajských úřadů, kteří poskytli pro zpracování této bakalářské práce potřebná statistická data.

Na závěr chci poděkovat mé sestře, bez jejíž pomoci bych nedošla až k cíli své cesty.

Obsah

Obsah.....	6
Úvod	8
1 Pěstounská péče.....	10
1.2 Děti vhodné pro pěstounskou péči.....	11
1.3 Právní rámec pěstounské péče.....	11
1.4 Typy pěstounské péče.....	13
1.4.1 Nezprostředkovaná pěstounská péče.....	14
1.4.2 Zprostředkovaná pěstounská péče.....	14
1.4.2.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	15
1.5 Profesionalizace pěstounské péče.....	16
1.5.1 Dohody o výkonu pěstounské péče.....	17
2 Dávky pěstounské péče.....	19
2.1 Zákonná úprava dávek pěstounské péče.....	19
2.2 Vymezení nových pojmů.....	20
2.2.1 Osoba pečující	20
2.2.2 Osoba v evidenci.....	20
2.3 Jednotlivé dávky pěstounské péče	21
2.3.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte.....	21
2.3.1.1 Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte.....	22
2.3.1.2 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte.....	22
2.3.2 Odměna pěstouna.....	24
2.3.2.1 Nárok na odměnu pěstouna.....	24
2.3.2.2 Výše odměny pěstouna a další související změny.....	24
2.3.3 Příspěvek při převzetí dítěte.....	28
2.3.4 Příspěvek na zakoupení (osobního) motorového vozidla.....	28
2.3.5 Příspěvek při ukončení pěstounské péče.....	29
3 Cíl práce a hypotézy.....	30
3.1 Cíl práce	30

3.2 Hypotézy.....	30
4 Metodika.....	32
4.1 Kvantitativní výzkum.....	32
4.2 Technika sběru dat.....	32
4.3 Výzkumný soubor.....	34
5 Výsledky.....	35
5.1 Hypotéza 1.....	35
5.2 Hypotéza 2.....	40
5.3 Hypotéza 3.....	42
6 Diskuze.....	46
6.1 Hypotéza 1.....	46
6.2 Hypotéza 2.....	48
6.3 Hypotéza 3.....	49
Závěr.....	52
Seznam informačních zdrojů.....	54
Přílohy.....	58

Úvod

Držíte v rukou bakalářskou práci na téma Změny při posuzování nároku dávek pěstounské péče od roku 2013.

Téma, které jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci považuji za vysoce aktuální a potřebné pro mou profesi sociální pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Tuto profesi vykonávám krátce a prostřednictvím bakalářské práce o dávkách pěstounské péče jsem si chtěla prohloubit znalosti.

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče, kdy o dítě, které nemůže dočasně či trvale vyrůstat ve své biologické rodině, převezme péči rodina náhradní – pěstounská. Pěstouni dítěti poskytnou nejen rodinné prostředí, ale i citové zázemí do té doby, než jsou rodiče opět připraveni převzít dítě do své péče. V mnoha případech se však nejedná o krátkodobou záležitost, ale o péči až do dospělosti dítěte.

Pěstounská péče je vhodnou alternativou ústavní výchovy. Četné výzkumy prokázaly, že pobyt dítěte v ústavním zařízení je doprovázen citovou deprivací dítěte.

Na základě výtek Evropské unie o vysokém počtu dětí umístěných v ústavech se Česká republika zavázala ke snížení počtu takto umístěných dětí. Rok 2013 byl v oblasti pěstounské péče ve znamení provádění rozsáhlých změn, které přinesl zákon č. 401/2012 Sb., kterým se změnil zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Tato novela klade důraz na setrvání dítěte v přirozeném prostředí a pokud toho nemůže být dosaženo, pak na umístění dítěte do náhradní rodinné péče. Cílem novely byla mimo jiné profesionalizace pěstounské péče a sjednocení hmotného zabezpečení pěstounů.

Pěstouni a svěřené děti jsou ze zákona hmotně zajištěni dávkami pěstounské péče. Do konce roku 2012 pěstounské dávky upravoval zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Zákonem č. 401/2012 Sb. byly od 1.1.2013 dávky pěstounské péče přeneseny do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Novelou byly u pěstounských dávek změněny podmínky nároku, došlo k rozšíření okruhu příjemců pěstounských dávek o osoby, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, tzv. osoby v evidenci, k zavedení hmotného zajištění těchto osob i v obdobích, kdy nemají do své péče svěřené dítě a v neposlední řadě i k rozšíření dávek

pěstounské péče o dávku příspěvek při ukončení pěstounské péče.

Zásadou novely je od roku 2013 odměna pěstouna pro účely daňových a pojistných předpisů posuzována jako plat, což se do roku 2012 týkalo jen odměny pěstouna ve zvláštních případech.

Cílem práce je analýza a porovnání legislativních změn dávek pěstounské péče z pohledu zákona o státní sociální podpoře a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

V teoretické části práce jsou popsány veškeré změny týkající se pěstounských dávek, porovnán stav před účinností novely a od účinnosti novely, tj. stav do 31.12.2012 a od 1.1.2013.

Praktická část práce se věnuje kvantitativnímu výzkumu, který byl proveden v roce 2014. Za pomoci sekundární analýzy dokumentů jsou podrobovány zkoumání tři hypotézy týkající se počtu vyplacených dávek pěstounské péče, příspěvku na zakoupení motorového vozidla a toho, zda je nárok na dávky pěstounské péče výhodnější pro osoby v evidenci než pro osoby, které pěstouny již jsou.

Výsledky práce by měly potvrdit, případně vyvrátit, zda novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, alespoň z hlediska změn v dávkách pěstounské péče a uzákoněním profesionální pěstounské péče, přinesla zvýšení počtu zájemců o výkon pěstounské péče.

1 Pěstounská péče

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče (přehled všech forem náhradní rodinné péče v České republice je uveden v Příloze 1).

Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy (1, s. 34-35). Je to péče o děti, jejichž rodiče se o ně neumějí nebo nemohou postarat sami. Jedná se o péči po dobu nezbytně nutnou, v mnoha případech však o péči dlouhodobou, většinou až do dospělosti dítěte. Pěstouni svěřenému dítěti či dětem poskytují rodinné zázemí a domov, kde se mohou rozvíjet. Za svou péči jsou pěstouni státem odměňováni

Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo do společné pěstounské péče manželů; jedinou hmotně právní podmínkou je zájem dítěte (2, s. 150). Ujala-li se osobní péče o dítě osoba příbuzná nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost před jinou osobou, ledaže to není v souladu se zájmy dítěte. Osoba pěstouna musí poskytovat záruku řádné výchovy dítěte (3).

O svěřením dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud. Pěstounská péče může být také zrušena v době jejího trvání rozhodnutím soudu (1, s. 35). Soud může pěstounskou péči zrušit jen z důležitých důvodů, učiní tak vždy, jestliže o to požádá pěstoun (3).

Je-li dítě svěřeno do pěstounské péče ve věku, kdy je schopno posoudit její obsah, má být zajištěno také jeho vyjádření (2, s. 150).

Pěstoun je povinen o dítě osobně pečovat (3). Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech - k výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) žádá souhlas zákonného zástupce dítěte (4, s. 16).

Pěstouni nemají rodičovská práva a také nemají vůči dítěti vyživovací povinnost, tato práva a povinnosti zůstávají biologickým rodičům (5, s. 16).

Soud je oprávněn stanovit pěstounovi povinnost podávat o výkonu pěstounské péče pravidelné zprávy soudu (6, s. 8).

V případech svěřením dítěte do pěstounské péče není vyloučen styk původních rodičů s dítětem (2, s.150). Je-li to v zájmu svěřeného dítěte, pak pěstouni obstarávají kontakt mezi ním a jeho biologickými rodiči.

Pěstounskou péčí nevzniká příbuzenský vztah dítěte s pěstouny a jejich příbuznými. Tyto vztahy nejsou sice podloženy právními normami, přesto se obvykle neformálně vyvíjejí a udržují (4).

Pěstounská péče končí v případě, že se nejedná o nezaopatřené dítě, jeho zletilostí. Přípravuje-li se ale dítě na budoucí povolání, trvá po celou dobu jeho nezaopatřenosti, nejdéle však do 26 let.

1.2 Děti vhodné pro pěstounskou péči

Děti vhodné pro pěstounskou péči jsou především sociálně osiřelé děti, které vyžadují nejen trvalou individuální péči, ale i dlouhodobou výchovu v náhradní rodině (6, s. 10).

Zezulová (5) vyjmenovává skupiny dětí, kterých se obvykle pěstounská péče týká: děti starší, které nejsou vhodné pro adopci, děti, které nejsou zcela zdravé, děti odlišného etnika, sourozenecké skupiny a děti, o něž se rodiče zajímají, ale nemají dlouhodobě podmínky pro jejich výchovu. Bubleová a Benešová (6) doplňují, že se jedná o děti s různými zdravotními či psychomotorickými obtížemi a také děti, u kterých brání osvojení právní překážky.

1.3 Právní rámec pěstounské péče

Základním pramenem práva v České republice je Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Ústava praví, že Česká republika je „... *stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana*“ (7).

Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod, jež se v Článku 32 věnuje rodinným právům. Listina mimojiné říká, že „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich*

vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona“ (8).

Ratifikací Úmluvy o právech dítěte a jejím přijetím do právního řádu České republiky se Česká republika zavázala zajistit dítěti přednostně péči v rodině, ať už vlastní, nebo náhradní (jak je tomu v případě pěstounské péče) a až pokud tato snaha selže, může přistoupit k alternativě, čili ústavní výchově (9). Úmluva např. uznává právo dítěte na udržování pravidelných osobních kontaktů s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte či právo dítěte a osob, které se o dítě starají na výhody sociálního zabezpečení, s ohledem na zdroje a možnosti dítěte a těchto osob (10).

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen občanský zákoník), a to v § 958 a následujících, a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o SPOD).

Do roku 2012 upravoval dávky pěstounské péče zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen zákon o SSP). V roce 2012 byly zákonem č. 401/2012 Sb. (dále jen novela zákona o SPOD) přeneseny dávky pěstounské péče ze zákona o SSP do zákona o SPOD s účinností od 1.1.2013.

Novelou zákona o SPOD se změnil nejen zákon o SPOD, ale i další související zákony:

- zákon o rodině,
- občanský soudní řád,
- zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení,
- zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- zákon o státní sociální podpoře,
- zákon o důchodovém pojištění,
- zákon o veřejném zdravotním pojištění,
- zákon o životním a existenčním minimu,
- zákon o nemocenském pojištění,
- zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců,
- zákon o zaměstnanosti,

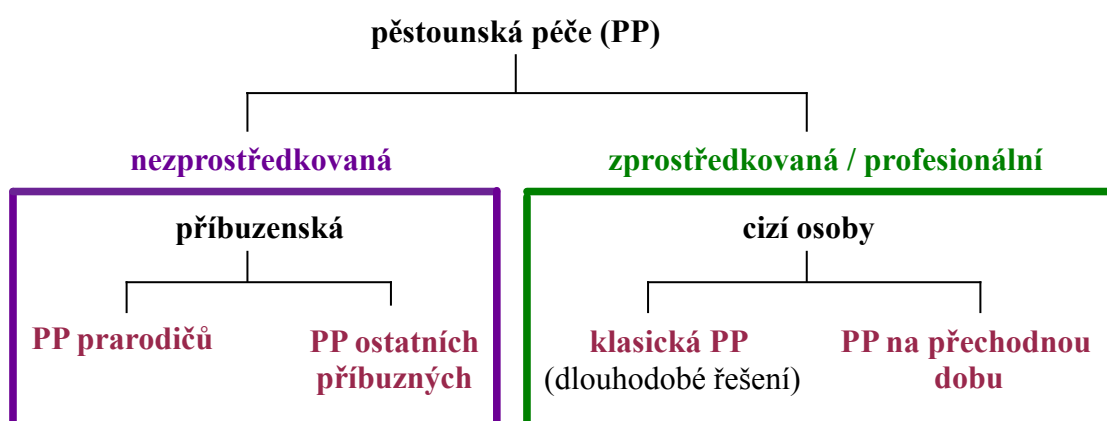
- zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních,
- zákon o sociálních službách,
- zákon o daních z příjmů,
- zákon o Úřadu práce České republiky (11).

1.4 Typy pěstounské péče

Pěstounskou péči můžeme rozdělit z několika hledisek. Rozlišujeme ji podle toho:

- zda existuje příbuzenský poměr mezi dítětem a pěstounem na pěstounskou péči příbuzenskou a pěstounskou péči cizích osob;
- zda byla či nebyla zprostředkována krajským úřadem, pak se jedná o pěstounskou péči zprostředkovanou a nezprostředkovanou;
- zda je vykonávána jednotlivě či ve skupinách, pak označujeme pěstounskou péči jako individuální a skupinovou.

Obrázek 1 Přehled typů pěstounské péče

Zdroj: www.pestounska-pece.cz, zpracování vlastní

1.4.1 Nezprostředkovaná pěstounská péče

K nezprostředkované pěstounské péči dochází nejčastěji, když vlastní rodiče, z různých důvodů, nejsou schopni se o dítě sami postarat. V tom případě nastupuje babička a dědeček (ev. jiní blízcí příbuzní), kteří dítě důvěrně znají, vidí v dítěti pokračovatele svého rodu a jsou silně motivováni k jeho výchově (1).

Jedná se tedy především o pěstounskou péči vykonávanou lidmi z bezprostředního okolí dítěte, jež k dítěti mají příbuzenský, ev. jiný osobní vztah. Osobně jsem se v rámci své profese sociální pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí setkala i s tím, že dívka byla svěřena do pěstounské péče sousedů z vesnice, ke kterým sice příbuzenský poměr neměla, ale často u nich pobývala a měla k nim kladný citový vztah.

O nezprostředkované pěstounské péči rozhoduje soud na návrh osoby blízké (prarodiče, teta, strýc, apod.).

Nejčastější formou pěstounské péče v České republice je právě péče příbuzenská, která zahrnuje cca 68 % dětí umístěných v pěstounské péči. Z celkového počtu dětí je 51 % dětí v pěstounské péči prarodičů (11).

Novela zákona o SPOD přináší diferenciaci pěstounské péče prarodičů od ostatních pěstounů v oblasti hmotného zabezpečení (12). Ke změně dochází zejména proto, že prarodičům svědčí podle občanského zákona (§ 910 a násl.) podpůrná vyživovací povinnost ke svým vnukům a pravnukům za předpokladu, že své primární vyživovací povinnosti nemohou dostát rodiče dítěte (11). Z tohoto důvodu vzniká prarodičům nárok na odměnu pěstouna pouze v případech stanovených zákonem (více v kapitole 2.3.2 Odměna pěstouna).

1.4.2 Zprostředkovaná pěstounská péče

Pokud hovoříme o zprostředkované pěstounské péči, znamená to, že byla realizována za pomoci „zprostředkovatele“. V České republice jsou takovými zprostředkovateli krajské úřady.

Zprostředkování pěstounské péče je v současné době možné výhradně státem (5, s. 25).

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vedou jak spisovou dokumentaci dětí, kterým je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí, tak spisovou dokumentaci žadatelů (osob vhodných stát se pěstouny). Registry dětí i žadatelů jsou vedeny krajskými úřady, kterým obecní úřady obcí s rozšířenou působností kopie spisových dokumentací postupují (13).

Před tím, než krajský úřad rozhodne o zařazení žadatele do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče, musí žadatel projít odborným posouzením podle § 27 zákona o SPOD. Zezulová (5, s. 26) doplňuje, že součástí schválení žadatelů a jejich zařazení do registru je i absolvování povinné přípravy.

Pokud krajský úřad rozhodne o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny, vydá o tom správní rozhodnutí.

Od chvíle, kdy jsou žadatelé zařazení do registru osob vhodných stát se pěstouny, žadatelé čekají, až budou vybráni jako vhodní pro konkrétní dítě z registru dětí vhodných pro náhradní rodinnou péči. Zákon o SPOD upravuje postup, který proběhne před svěřením dítěte do pěstounské péče.

1.4.2.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Institut pěstounské péče na přechodnou dobu je v právním řádu České republiky zaveden již od roku 2006. Od roku 2006 do roku 2012 nebyl téměř využíván. Právě novela zákona o SPOD si klade za cíl tuto skutečnost změnit.

Pěstounská péče na přechodnou dobu je určena hlavně dětem, které se ocitnou v krizové situaci a je třeba zajistit jim dočasnou péči, než se nalezne trvalé řešení. Trvalým řešením může být návrat k rodičům, kteří mezitím překonali svoje problémy a jsou schopni zajistit potřeby dítěte. Pokud návrat k rodičům není možný, dalším řešením je umístění u příbuzných, kteří se o dítě chtějí a mohou postarat. Pokud ani to není možné, hledá se náhradní rodina dlouhodobá – buď osvojitelská, nebo pěstounská (14, s. 2).

Pěstounská péče na přechodnou dobu je jedinou formou prevence citové deprivace, která současně respektuje práva biologické matky (rodičů), přitom ale umožňuje vytvoření specifického citového příklonu a pocitu bezpečného světa. Pokud by tato forma péče nahradila kojenecké ústavy, bylo by do značné míry zažehnáno riziko deprivacních projevů (5, s. 174).

Návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu může podat pouze orgán sociálně-právní ochrany dětí v zákonem stanovených případech, a to na

- a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,
- b) dobu, po jejímž uplynutí lze dát souhlas rodiče s osvojením, nebo
- c) dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba (13).

Soud rozhoduje rychlým předběžným opatřením dle § 76a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Soud nejméně jednou za tři měsíce přezkoumá důvody trvání takové péče (15). Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle jeden rok (13).

Na počátku roku 2013 bylo v evidenci krajských úřadů 33 rodin poskytujících pěstounskou péči na přechodnou dobu. Během uvedeného roku se počet pěstounských rodin na přechodnou dobu navýšil na 113 rodin. Umístěno do nich bylo celkem 247 dětí. Většina těchto dětí v krátké době přecházela do osvojení, další se vrátily k rodičům nebo jiným příbuzným (14).

1.5 Profesionalizace pěstounské péče

S novelou zákona o SPOD se profesionalizace pěstounské péče skloňuje ve všech pádech. Podíváme-li se ale do zákona o SPOD, žádný takový termín nenajdeme.

Přitom právě profesionalizace pěstounské péče, jejímž cílem je zvýšení odborné kvality pěstounů, byla jedním ze základních cílů novelizace zákona o SPOD (11).

Novela zákona o SPOD si dala za cíl vytvořit podmínky pro profesionalizaci pěstounské péče na základě několika principů:

- a) zakotvení zákonné úpravy stanovení podmínek výkonu pěstounské péče správním rozhodnutím nebo dohodami o výkonu pěstounské péče,
- b) sjednocením hmotného zabezpečení pěstounů,
- c) diferenciací u odměn pěstounské péče prarodičů,
- d) zavedením státního příspěvku na výkon pěstounské péče,
- e) převodem dávek z režimu zákona o SSP do zákona o SPOD, úprava příspěvku na úhradu potřeb dítěte,
- f) zmocněním vlády ke zvýšení odměn pěstouna a dávek pěstounské péče,
- g) zrušením agendy zprostředkování náhradní rodinné péče na úrovni Ministerstva práce a sociálních věcí (11).

Důvodová zpráva k novele zákona o SPOD si od profesionalizace pěstounské péče slibuje, že bude toto opatření vést ke snížení počtu dětí žijících v ústavní péči a umístování dětí do ústavů bude používáno jako poslední možnost (11).

1.5.1 Dohody o výkonu pěstounské péče

Nově zavádí novela zákona o SPOD dohody o výkonu pěstounské péče. Stát se do dohod o výkonu pěstounské péče snaží promítnout vyšší nároky na kvalitu pěstounské péče a zároveň vyšší podporu jejího výkonu (16). S tím souvisí i nárůst práv a povinností pěstounů.

Povinnosti pěstounů vyplývají především ze specifík pěstounské péče. Zdůrazňuje se odlišnost tohoto typu péče od osvojení, a to především povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud v této záležitosti nerozhodl jinak (16).

Mezi povinnosti pěstounů bylo zařazeno také další vzdělávání, které nekončí přijetím dítěte, ale pokračuje i v období péče o svěřené dítě. Tato vzdělávací povinnost zakládá nárok na bezplatné možnosti tohoto vzdělávání. Na druhou stranu jsou pěstounům zaručena práva na pomoc při zajištění osobní péče o svěřené dítě (při

pracovní neschopnosti, narození dítěte, úmrtí osoby blízké či při vyřizování nezbytných osobních záležitostí), na zajištění odlehčovací celodenní péče v rozsahu alespoň 14 dnů v kalendářním roce, právo na pomoc při uskutečňování styku dítěte s rodiči a na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci (16).

Pěstoun musí uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s obecním úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou. Pokud pěstouni neuzavřou ve stanovené lhůtě 30 dnů dohodu s jednou z uvedených institucí, bude jim taková dohoda nařízena správním rozhodnutím. V dohodě půjde o úpravu práv a povinností pěstounů, které budou specifikovány dle konkrétních potřeb dítěte a rodiny.

2 Dávky pěstounské péče

Dávky pěstounské péče mají za úkol finančně podpořit náhradní rodinnou péči. Jsou nazvány dávkami pěstounské péče, ale náleží obdobně, jestliže poručník ustavený soudem pečuje osobně o svěřené dítě a náleží rovněž již v průběhu předpěstounské péče a v době, kdy probíhá řízení o ustanovení poručníkem (17, s. 121).

Pěstoun může pobírat nejen dávky státní sociální podpory, ale i dávky pomoci v hmotné nouzi nebo v případě, že pěstoun či dítě jsou z hlediska svého zdravotního stavu závislé na pomoci jiné osoby, i příspěvek na péči nebo žádat o nějaké z dávek občanů zdravotně postižených.

Za nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče je oprávněn o dávku požádat pěstoun (18).

Dávky pěstounské péče nejsou závislé na výši příjmu.

2.1 Zákonná úprava dávek pěstounské péče

Na základě novely zákona o SPOD byly od 1. ledna 2013 dávky pěstounské péče vypuštěny ze zákona o SSP a zároveň byla úprava dávek pěstounské péče vložena do zákona o SPOD (19).

Novelou dochází ke sjednocení úpravy dávek pěstounské péče, která je kompletně obsažena v zákoně o SPOD. Struktura dávek zůstala v zásadě zachována (16).

Podle tohoto zákona byly krajské pobočky Úřadu práce České republiky (dále jen krajské pobočky ÚP) zahrnuty mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Jelikož ke dni 1.1.2013 zanikl nárok na dávky pěstounské péče podle zákona o SSP a režim dávek pěstounské péče se začal řídit zákonem o SPOD, bylo nutné, aby si všichni, kteří pobírali tyto dávky nově požádali. O této skutečnosti byly osoby pobírající dávky pěstounské péče informovány dopisem v listopadu 2012 (20). U příspěvků na dávky pěstounské péče přiznaných před rokem 2013 byl k 31.12.2012 ukončen nárok.

2.2 Vymezení nových pojmů

Jako pěstounská péče se pro účely dávek pěstounské péče posuzuje péče o dítě poskytovaná osobou pečující a osobou v evidenci. Tyto dva nové pojmy zavedla novela zákona o SPOD.

2.2.1 Osoba pečující

Osoba pečující je osoba,

1. která je pěstounem (nikoli na přechodnou dobu),
2. která byla do dosažení zletilosti dítěte jeho pěstounem nebo poručníkem, a to po dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
3. které je před rozhodnutím soudu o svěření dítěte do pěstounské péče rozhodnutím soudu nebo orgánu sociálně-právní ochrany dítě dočasně svěřeno do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a to po dobu trvání takové péče (tzv. předpěstounská péče),
4. která je poručníkem, jestliže o dítě osobně pečuje, nebo
5. která má v osobní péči dítě, k němuž nemá vyživovací povinnost a to po dobu, po kterou probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem (21, s.1-2).

2.2.2 Osoba v evidenci

Osoba v evidenci je taková osoba, která je vedena krajským úřadem v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (22). Osoba v evidenci nemusí mít aktuálně svěřené v pěstounské péči na přechodnou dobu žádné dítě, přesto má nárok na dávku odměna pěstouna.

2.3 Jednotlivé dávky pěstounské péče

Následující kapitoly se budou zabývat změnami v pěstounských dávkách, které přinesla novela zákona o SPOD. Cílem je popsat provedené změny, z hlediska nároku na dávky pěstounské péče.

Pokud budu hovořit o právní úpravě do 31.12.2012, použiji termín „v roce 2012“, „do roku 2012“, pokud budu hovořit o právní úpravě od 1.1.2013, budu používat termín „v roce 2013“, „od roku 2013“.

Do roku 2012 existovaly v zákoně o SSP (23) čtyři dávky pěstounské péče:

1. příspěvek na úhradu potřeb dítěte (§ 37),
2. odměna pěstouna (§ 40),
3. příspěvek při převzetí dítěte (§ 41),
4. příspěvek na zakoupení motorového vozidla (§ 42).

Od roku 2013 definuje zákon o SPOD (13) pět dávek pěstounské péče:

1. příspěvek na úhradu potřeb dítěte (§ 47f),
2. odměna pěstouna (§ 47i),
3. příspěvek při převzetí dítěte (§ 47l),
4. příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla (§ 47m),
5. příspěvek při ukončení pěstounské péče (§ 47h).

2.3.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte má pomoci krýt náklady na potřeby dítěte svěřeného do péče jiné fyzické osoby než rodiče. Pro některé případy, kdy jsou náklady na uspokojování životních potřeb dítěte vyšší, např. z důvodu zdravotního stavu dítěte, je částka tohoto typu příspěvku zvýšena (24).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte se poskytuje dětem svěřeným do pěstounské

péče, pěstounské péče na přechodnou dobu, péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, nebo osobní péče poručníka (11).

2.3.1.1 Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Do roku 2012 mělo nárok na dávku příspěvek na úhradu potřeb dítěte nejen nezletilé nezaopatřené dítě, ale také dítě nezletilé, ale již zaopatřené. Od roku 2013 musí pro nárok na tuto dávku dítě splnit podmínku nezletilosti a nezaopatřenosti zároveň.

Vzhledem k tomu, že od roku 2013 přibylo v zákoně rozlišení na osoby pečující a osoby v evidenci, bylo nutné specifikovat, komu se vyplácí příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Příspěvek se vyplácí pouze tomu, kdo má do pěstounské péče svěřené dítě. Nevyplácí se tedy osobě v evidenci, která nemá v péči dítě.

Od roku 2013 zákon zpřesňuje termín vyplácení dávek po dosažení zletilosti dítěte. Do roku 2012 bylo stanoveno, že se příspěvek po zletilosti vyplácí dítěti, od roku 2013 je v zákoně uvedeno, že se vyplácí dítěti od splátky náležející za kalendářní měsíc následující po měsíci, v němž dovršilo zletilosti.

Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte je zachován i po dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do 26. roku jeho věku, jde-li o nezaopatřené dítě podle zákona o SSP, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení jeho zletilosti osobou pečující (nikoli osobou v evidenci) (21, s. 2).

2.3.1.2 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

S novelou zákona o SPOD nastaly od roku 2013 zásadní změny ve stanovení výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte.

Do roku 2012 se výše příspěvku vypočítávala součinem částky životního minima a daného koeficientu pro nezletilé zaopatřené a nezletilé nezaopatřené dítě. Od roku 2013

je výše dávky příspěvku pevně stanovena zákonem dle věku dítěte.

Porovnáme-li výši částek příspěvku v roce 2012 a v roce 2013, pak se výše příspěvku v roce 2013 zvýšila dle věku dítěte o 498 – 1 035 Kč. Legislativci také změnil věkové rozpětí dítěte. Stejný zůstal interval od narození do 6 let. Změna se týká intervalu od 6 do 26 let, kdy do roku 2012 byly intervaly pouze dva, a to od 6 let do 15 let a od 15 let do 26 let. Nově je období od 6 do 26 let rozděleno na tři intervaly: od 6 do 12 let, od 12 do 18 let a od 18 do 26 let.

U příspěvku na úhradu potřeb dítěte došlo k jeho provázání se systémem posuzování závislosti na pomoci jiné fyzické osoby a k určité valorizaci příspěvku, zejména u dětí s vysokou mírou zdravotního postižení (16).

Do roku 2012 se při výpočtu výše příspěvku pro dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby vycházelo z životního minima dítěte, kdy se životní minimum násobilo koeficientem dle stupně závislosti dítěte. Od roku 2013 je výše dávky pevně stanovena zákonem.

Posuzování zdravotního stavu dítěte se pro účely posouzení nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte a stanovení jeho výše se od roku 2013 provádí podle úpravy zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a nikoliv již podle § 9 zákona o SSP, jak tomu bylo do roku 2012 (11).

Do roku 2012 zákon stanovil stejné částky příspěvku pro dítě ve III. a IV. stupni závislosti na péči jiné fyzické osoby. Od roku 2013 je výše příspěvku u III. a IV. stupně závislosti odlišena. I zde legislativci upravil věkové rozpětí dítěte, kdy věkovou hranici od 6 do 26 let rozdělil nově na tři věkové intervaly (místo původních dvou).

Posoudíme-li výši příspěvku v roce 2012 a v roce 2013, pak můžeme konstatovat, že výše příspěvku pro dítě závislé na péči jiné fyzické osoby se zvýšila dle věku dítěte o cca 500 až 1 100 Kč.

Co se nezměnilo a zůstalo stejné i v roce 2013 je to, že požívá-li dítě důchod z důchodového pojištění (např. sirotčí důchod), náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi částkou příspěvku a částkou důchodu.

2.3.2 Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je určitým způsobem společenského uznání a podpory osoby pečující o dítě v pěstounské péči (25, s. 126). Při společné pěstounské péči manželů náleží odměna pěstouna jen jednomu z nich.

2.3.2.1 Nárok na odměnu pěstouna

Do roku 2012 měl nárok na odměnu pěstouna pouze pěstoun, který měl do pěstounské péče svěřené dítě. Od roku 2013 dochází k rozšíření okruhu osob, které mají nárok na odměnu pěstouna o osoby v evidenci.

Nárok na odměnu má osoba pečující po dobu trvání péče o svěřené dítě. Po zletilosti svěřeného dítěte jen do té doby, dokud zletilé nezaopatřené dítě pobírá příspěvek na úhradu potřeb dítěte (21, s. 4). Tato právní úprava platila v roce 2012 a platí i v roce 2013.

Novinkou od roku 2013 je, že nárok na odměnu má osoba v evidenci po dobu zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (i když nemá momentálně svěřeno žádné dítě) (21, s. 4).

2.3.2.2 Výše odměny pěstouna a další související změny

Novelou zákona o SPOD prodělal zásadní změnu způsob výpočtu výše odměny pěstouna. V roce 2012 se výše odměny vypočítávala součinem částky životního minima pro jednotlivce a daného koeficientu. Od roku 2013 je výše dávky pevně stanovena v zákoně.

Podle nové právní úpravy již není od roku 2013 rozlišována odměna pěstouna, odměna pěstouna ve zvláštních případech a odměna pěstouna v zařízení pro výkon pěstounské péče (21).

Do roku 2012 se péče o 3 a více dětí a péče o dítě, které je závislé na péči jiné

fyzické osoby zákonem nazývala odměna pěstouna ve zvláštních případech. Od roku 2013 byla zrušena zařízení pro výkon pěstounské péče, z tohoto důvodu byla zrušena zákonná úprava dávky odměna pěstouna v zařízeních pro výkon pěstounské péče.

Macela (16, s. 11) konstatuje, že ve srovnání s rokem 2012 došlo v roce 2013 k navýšení odměny pěstouna. Nejnižší odměna pěstouna v roce 2012 činila 3 410 Kč (čistého), oproti současným 8 000 Kč (hrubého). Přehled výše odměn pěstounů v roce 2012 a 2013 naleznete v Příloze 2.

Jak již bylo řečeno výše, osoba v evidenci má nárok na odměnu pěstouna i když nemá aktuálně svěřeno žádné dítě. Výše odměny osoby v evidenci není odvislá od počtu dětí svěřených do pěstounské péče na přechodnou dobu (21). Odměna pěstouna osobě v evidenci nenáleží, pokud je přerušeno zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu (na žádost pěstouna nebo rozhodnutím krajského úřadu) (20, s. 4).

Výjimečně je možný souběh, kdy je osoba v evidenci zároveň i osobou pečující. V takovém případě je základem odměna pro osobu v evidenci (§ 47j odst. 1 písm. c) bod 3, případně písm. d)). Za každé další dítě, které je osobě v evidenci svěřeno do jiné péče, než je pěstounská péče na přechodnou dobu (tedy do pěstounské péče, předpěstounské péče nebo osobní péče poručníka), se odměna pěstouna zvyšuje o 4 000 Kč (21, s. 5).

Do roku 2012 se zákon nezabýval tím, zda pěstounem je rodič či prarodič matky nebo otce. Nárok na odměnu pěstouna měli všichni pěstouni. Od roku 2013 došlo ke změně nároku na odměnu pěstouna u prarodičů a praprarodičů dítěte.

Pokud je osoba pečující rodičem nebo prarodičem otce nebo matky svěřeného dítěte, pak v případě, že má svěřeno jedno nebo dvě děti a žádné dítě není ve II., III. ani IV. stupni závislosti na péči jiné fyzické osoby, pak odměna pěstouna ze zákona náleží jen v případech hodných zvláštního zřetele, zejména s ohledem na sociální a majetkové poměry osoby pečující nebo osoby v evidenci a jejich rodiny a s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu dítěte (13). Odměna pěstouna však vždy náleží prarodičům a praprarodičům, pokud mají v pěstounské péči svěřeno tři a více dětí nebo alespoň jedno dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III nebo IV (20, s. 5).

Pro účely rozhodnutí o přiznání odměny pěstouna prarodičům je krajská pobočka

ÚP povinna si vyžádat vyjádření příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností (dále jen ORP). Vyjádření obecního úřadu ORP je ze zákona povinným podkladem pro rozhodnutí krajské pobočky ÚP o žádosti prarodiče o přiznání odměny pěstouna, nemá však povahu závazného stanoviska (ve smyslu § 149 správního řádu). Vyjádření obecního úřadu ORP má pouze doporučující a nezávazný charakter, nicméně krajská pobočka ÚP je povinna vyjádření obecního úřadu ORP při svém rozhodování vždy zohlednit (26).

Na základě dožádání krajské pobočky ÚP obecní úřady ORP bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení dožádání, zpracují a zašlou krajské pobočce ÚP vyjádření o tom, zda v daném konkrétním případě shledávají ve výkonu pěstounské péče prarodičem případ zvláštního zřetele hodný, který odůvodňuje přiznání odměny pěstouna prarodiči svěřeného dítě (26). Vzor vyjádření obecního úřadu ORP v Příloze 3.

Další změnou od roku 2013 je, že osoba pečující a osoba v evidenci si mohou ve všech případech (při)vydělávat. Tato skutečnost nemá vliv na výši odměny pěstouna (20, s 4). Do roku 2012 pěstounovi při pobírání odměny pěstouna ve zvláštních případech náležela odměna pěstouna jen tehdy, pokud po celý kalendářní měsíc nebyl výdělečně činný.

Pokud v roce 2012 pěstoun pobíral odměnu pěstouna ve zvláštních případech, náležela mu dávka i po dobu pracovní neschopnosti nebo nařízení karantény pěstouna, nejdéle však po dobu jednoho kalendářního měsíce jejího trvání.

Od roku 2013 se odměna pěstouna poskytuje osobě pečující nebo osobě v evidenci i po dobu dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény, nejdéle však do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž dočasná pracovní neschopnost vznikla. Pokud chce osoba pečující nebo osoba v evidenci uplatňovat nárok na nemocenské podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, musí úřadu práce doložit potvrzení ošetřujícího lékaře o pracovní neschopnosti a po ukončení pracovní neschopnosti i potvrzení o ukončení pracovní neschopnosti (21, s. 8-9).

Zásadní změna, kterou přinesla novela o SPOD je ta, že od roku 2013 je odměna pěstouna pro účely daňových a pojistných předpisů posuzována jako plat, což do roku 2012 bylo aplikováno pouze u odměny pěstouna ve zvláštních případech (16, s. 11). Touto změnou se ÚP dostává do pozice, kdy simuluje vztah „zaměstnanec a zaměstnavatel“ a s dokládáním podkladů, nejen pro zúčtování daně, má ÚP několikanásobně více práce. Seznam dokladů potřebných k žádosti o dávky pěstounské péče od roku 2013 je uveden v Příloze 4.

Pracovníci ÚP vyřizují nejen agendu pěstounských dávek, ale musí také zajišťovat daňovou (mzdovou) agendu, která souvisí s pěstounskými dávkami.

Výše odměny pěstouna je v zákoně uvedena „v hrubém“. Před výplatou odměny provede ÚP odvody na daň z příjmu, pojistné na sociální zabezpečení, zdravotní a úrazové pojištění a pěstouni obdrží odměnu již „v čistém“, tj. po provedení srážek (20, s. 5).

Dávky pěstounské péče se započítávají do příjmu podle § 9 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, avšak do rozhodného příjmu podle zákona o SSP se dávky pěstounské péče nezapočítávají, a to ani odměna pěstouna (21, s. 13).

Pokud osoba pečující či osoba v evidenci pobírá odměnu pěstouna ve výši 8 000 – 12 000 Kč (dle § 47j odst. 1 písm. a) a b) zákona o SPOD), mohou být tyto osoby vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání a mohou pobírat podporu v nezaměstnanosti (21).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměnu pěstouna je možné přiznat zpětně až za dobu jednoho roku ode dne, od kterého dávka nebo její část náleží. Podle úpravy zákona o SPOD je však možné zpětně je přiznat nejdříve od nabytí účinnosti novely zákona o SPOD, tj. ode dne 1.1.2013 (27). Do roku 2012 bylo možno přiznat obě jmenované dávky pouze tři měsíce zpětně.

2.3.3 Příspěvek při převzetí dítěte

Příspěvkem při převzetí dítěte stát přispívá pěstounovi na pořízení základního vybavení dítěte převzatého do péče (24, s. 87). Jedná se o jednorázovou nárokovou dávku.

Zásadních změn novelou zákona o SPOD příspěvek při převzetí dítěte nedoznal. Do roku 2012 měl na příspěvek nárok pěstoun, který převzal dítě do své péče. Od roku 2013 na příspěvek mají nárok pouze osoby pečující, tedy nikoliv pěstouni na přechodnou dobu (16).

Částka příspěvku při převzetí dítěte zůstala i nadále závislá na věku dítěte. Do roku 2012 byla tři věková pásma – do 6 let, od 6 let do 15 let, od 15 let do 18 let. Novelou zákona o SPOD se počet pásem nezměnil, ale došlo ke změně věkového rozložení u dvou pásem a to od 6 let do 12 let a od 12 let do 18 let, při nezměněných peněžních částkách za jednotlivá pásma.

2.3.4 Příspěvek na zakoupení (osobního) motorového vozidla

Příspěvkem na zakoupení motorového vozidla stát přispívá pěstounovi na pořízení nebo celkovou opravu motorového vozidla (24, s. 87).

Novelou zákona o SPOD došlo k drobné úpravě názvu příspěvku, kdy se příspěvek na zakoupení motorového vozidla přejmenoval na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla.

Do roku 2012 měl nárok na příspěvek pěstoun, který pečoval nejméně o čtyři děti. Od roku 2013 došlo ke změně, kdy nárok na příspěvek má osoba pečující, která má v pěstounské péči nejméně 3 děti. Nárok má pouze osoba pečující, tedy nikoliv osoba v evidenci. V roce 2012 i v roce 2013 se do dětí započítávají i děti již zletilé, ale nezaopatřené, jež zakládají osobě pečující (dříve pěstounovi) nárok na odměnu pěstouna.

Podmínkou poskytnutí příspěvku v roce 2012 i v roce 2013 je, že takový automobil

nesmí příjemce používat pro svou výdělečnou činnost (tzn. podnikání).

Výše příspěvku se v roce 2013 nezměnila, činí 70 % pořizovací ceny motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravy, nejvýše však 100 000 Kč. Další nezměněnou podmínkou je, že součet těchto příspěvků v období posledních 10 kalendářních let před dnem podání žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč.

Od roku 2013 se desetiletá lhůta začíná počítat dnem 1.1.2013, kdy nabyla platnosti novela zákona o SPOD, tzn. pokud pěstounovi byl příspěvek přiznán např. v roce 2011, od ledna 2013 mu počítá běžet nová desetiletá lhůta intervalu nároku na dávku (28).

2.3.5 Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Novela zákona o SPOD zavedla novou dávku příspěvek při ukončení pěstounské péče, na níž má nárok dítě, které bylo ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči. Dávka ve výši 25 000 Kč se vyplácí jednorázově v okamžiku, kdy dítěti zaniká nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte (16, s. 11).

Pokud dítě i po dosažení zletilosti nadále žije s osobou, která byla do dne dosažení zletilosti osobou pečující a pokud nadále uhrazuje společně s touto osobou náklady na své potřeby, vzniká mu nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče teprve ke dni zániku nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, tzn. nejdéle do 26. roku věku (21, s. 3-4)

Nárok na příspěvek mají jak děti svěřené do dne dosažení zletilosti do pěstounské péče osoby pečující, tak děti svěřené do dne dosažení zletilosti do pěstounské péče osoby v evidenci (21, s. 3).

3 Cíl práce a hypotézy

3.1 Cíl práce

Cílem práce je analýza a porovnání legislativních změn dávek pěstounské péče z pohledu zákona o SSP a zákona o SPOD, vyhodnocení přínosu z hlediska pěstounů i státu.

Výsledky práce by měly potvrdit, případně vyvrátit, zda novela zákona o SPOD, alespoň z hlediska změn v dávkách pěstounské péče a uzákoněním profesionální pěstounské péče, přinesla zvýšení počtu zájemců o výkon pěstounské péče.

3.2 Hypotézy

Hypotéza 1.

V roce 2013 z důvodu legislativních změn využilo nároku na dávky pěstounské péče o 15 % více pěstounů než v roce 2012.

Operacionalizace Hypotézy 1.

V zákoně o SPOD byl od 1.1.2013 nově zaveden pojem osoba v evidenci a z toho plynoucí práva a povinnosti. Na základě této změny může osoba v evidenci pobírat dávku Odměna pěstouna aniž by měla aktuálně svěřené dítě. Domnívám se, že z tohoto důvodu osoby v evidenci využily svého práva a o dávku Odměna pěstouna si požádaly.

Stanovení procenta nárůstu jsem zvolila na základě předvýzkumu.

Hypotéza 2.

Výplata dávky pěstounské péče Příspěvek na zakoupení motorového vozidla v roce 2013 překročila čtyřnásobek vyplacené dávky v roce 2012.

Operacionalizace Hypotézy 2.

Novela zákona o SPOD přinesla od 1.1.2013 snížení počtu dětí svěřených do péče pro vznik nároku na dávku Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla. Zároveň započala od 1.1.2013 běžet nová desetiletá lhůta pro opakované přiznání příspěvku. Myslím si, že pěstouni využili možnosti získat příspěvek při nižším počtu dětí a zároveň využili i nového počátku běhu desetileté lhůty.

Stanovení procenta nárůstu jsem zvolila na základě předvýzkumu.

Hypotéza 3.

Zákon o SPOD v roce 2013 z titulu nároku na dávky pěstounské péče je výhodnější pro osoby, které mají zájem stát se pěstounem a jsou v evidenci, oproti těm, kteří pěstouny již jsou.

Operacionalizace Hypotézy 3.

Novelizovaný zákon o SPOD zavedl osoby v evidenci. Osoby v evidenci nemusí mít ve své péči svěřené žádné dítě, a přesto mohou pobírat dávku Odměna pěstouna. Osobám v evidenci stačí, aby byly vedeny krajským úřadem v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a mohou pobírat dávku jako ti, kteří mají do péče svěřené dítě (dětí). Osobám v evidenci tak neplynou žádné povinnosti z péče o dítě.

4 Metodika

4.1 Kvantitativní výzkum

K naplnění cíle mé práce jsem zvolila kvantitativní výzkum, kterým bych chtěla prokázat či vyvrátit mé hypotézy.

Disman (29) říká, že kvantitativní výzkum rozeznává, zda existuje souvislost mezi dvěma nebo více proměnnými a je založen na testování hypotéz.

Hypotézy navrhuji, jaké spojení mezi proměnnými bychom měli najít, je-li naše hypotéza pravdivá. Pak následuje sběr dat. Odpovídají-li závislosti mezi sebranými daty vzorci předpovězenému v hypotézách, přijmeme hypotézy jako platné. Jinak musíme hypotézy odmítnout (29, s. 76).

Pro stanovení svých hypotéz jsem v květnu 2013 provedla předvýzkum. Pro předvýzkum jsem zvolila formu standardizovaného dotazníku. Předvýzkumu se zúčastnilo 10 pracovníků Krajské pobočky Úřadu práce ČR v Českých Budějovicích (dále jen KrP České Budějovice), kteří se podílí na rozhodování a metodice dávek pěstounské péče. Na základě výsledků předvýzkumu jsem stanovila své hypotézy.

V rámci zpracování teoretické části bakalářské práce jsem se podrobně seznámila s oblastí pěstounských dávek a se změnami, ke kterým došlo v souvislosti s novelou zákona o SPOD.

Výzkum ve své práci jsem pojala jako srovnávací výzkum, který dle Jeřábka (30, s. 54) patří mezi neexperimentální výzkumné projekty.

Dala jsem si za úkol komparaci souborů a podsouborů z hlediska společného znaku. Zvolila jsem komparaci z hlediska hodnot daných souborů v daném časovém intervalu. Kladu si za cíl ověřit rozdílnost mezi nimi nebo naopak prokázat stejnost.

4.2 Technika sběru dat

Techniku, kterou jsem zvolila ke sběru dat označuje Disman (29) jako „studium

dokumentů“, Jeřábek (30) tuto techniku označuje pojmem „zkoumání materiálních výtvorů“.

Je nutné říci, že za dokument považujeme jakýkoliv hmotný záznam lidské činnosti, který nevznikl za účelem našeho výzkumu (29, s. 166). Z tohoto důvodu studium dokumentů označujeme také jako sekundární analýzu dat.

Souhlasím s Jeřábkem (30), že mezi výhody sekundární analýzy patří ušetření času i peněz a snadnější provádění srovnávacích analýz. Mezi nevýhody bych zařadila skutečnost, že některá potřebná data nejsou dostupná a nelze je dodatečně doplnit a také to, že původní data mohou obsahovat chyby, které výzkumník provádějící sekundární analýzu není schopen odhalit.

Statistická data jsem získala z:

- Krajských poboček Úřadu práce České republiky;
- Ministerstva práce a sociálních věcí ČR – Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí, noviny Práce a sociální politika, Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí;
- krajských úřadů.

Pro každou ze stanovených hypotéz jsem použila jiná data.

- Pro **Hypotézu 1.** jsem zvolila data, která obsahovala *počet vyplacených dávek* pěstounské péče pěstounům, viz Příloha 5.
- K **Hypotéze 2.** jsem potřebovala data o *množství vyplacených finančních prostředků* na dávku Příspěvek na zakoupení motorového vozidla.
- U **Hypotézy 3.** jsem pracovala s daty, jež se týkala *počtu žadatelů* o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny a *počtu žadatelů* o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (viz Příloha 6).

4.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor a podsoubor je složen odlišně pro každou z hypotéz.

- **Pro Hypotézu 1.**
 - výzkumný soubor obsahuje *osoby, které pobírají dávky pěstounské péče v České republice;*
 - výzkumný podsoubor obsahuje *osoby, které pobírají dávky pěstounské péče v Jihočeském kraji v rámci Krajské pobočky Úřadu práce ČR v Českých Budějovicích.*

- **U Hypotézy 2. se**
 - výzkumný soubor skládá z *osob které pobírají dávku Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v České republice;*
 - výzkumný podsoubor skládá z *osob, které pobírajících dávku Příspěvek na zakoupení motorového vozidla v rámci Krajské pobočky Úřadu práce ČR v Českých Budějovicích.*

- **Hypotéza 3. zahrnuje ve**
 - výzkumném souboru *osoby, které jsou vedeny v evidenci osob vhodných stát se pěstouny a osoby, jež jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v České republice;*
 - ve výzkumném podsouboru *osoby, které jsou vedeny v evidenci osob vhodných stát se pěstouny a osoby, jež jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v rámci Krajského úřadu Jihočeského kraje v Českých Budějovicích.*

5 Výsledky

5.1 Hypotéza 1.

V roce 2013 z důvodu legislativních změn využilo nároku na dávky pěstounské péče o 15 % více pěstounů než v roce 2012.

V Hypotéze 1. jsem se zaměřila na dávky pěstounské péče, které jsou vypláceny přímo pěstounům, a to:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla.

Do Hypotézy 1. nebyl zahrnut příspěvek při ukončení pěstounské péče, jelikož se jedná o dávku, o kterou si žádá dítě a je dítěti i vyplácena.

Výzkum k prokázání Hypotézy 1. jsem rozdělila do tří částí:

- v první části jsem se zabývala součtem a porovnáním počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2012 a v roce 2013, cílem bylo zjistit, zda došlo v roce 2013 k nárůstu počtu vyplacených dávek;
- v druhé části jsem zkoumala, jaký byl meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013; cílem bylo zjistit, k jak velkému nárůstu vyplacených dávek v roce 2013 došlo;
- ve třetí části jsem se zaměřila na zjištění, zda k nárůstu počtu vyplacených dávek pěstounské péče došlo z důvodu legislativních změn, k čemuž jsem využila data meziročního vývoje v letech 2009 až 2013.

Tabulka 1 Počet vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2012 – 2013 v České republice

Česká republika	2012	2013
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	133 275	151 506
odměna pěstouna	107 605	115 873
příspěvek při převzetí dítěte	1 718	2 487
příspěvek na zakoupení os. motorového vozidla	62	373
celkem	242 660	270 239

Zdroj: MPSV (31, s. 118), Krajské pobočky ÚP ČR, zpracování vlastní

V Tabulce 1 vidíme, že v České republice bylo v roce 2012 vyplaceno 242 660 dávek pěstounské péče, v roce 2013 pak 270 239 dávek. Z uvedeného vyplývá, že počet vyplacených dávek v roce 2013 vzrostl o 27 579 dávek oproti roku 2012.

Tabulka 2 Počet vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2012 – 2013 v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj	2012	2013
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	7 759	8 968
odměna pěstouna	6 087	6 568
příspěvek při převzetí dítěte	92	119
příspěvek na zakoupení os. motorového vozidla	8	33
celkem	13 946	15 688

Zdroj: MPSV (31, s.118), KrP ÚP ČR v Českých Budějovicích, zpracování vlastní

Z Tabulky 2 je patrné, že v roce 2013 bylo vyplaceno 15 688 dávek pěstounské péče, což je o 1 742 dávek více než v roce 2012.

Mohu konstatovat, že nárůst počtu vyplacených dávek pěstounské péče se projevil jak v celé České republice, tak i v Jihočeském kraji.

Tabulka 3 Meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013 v České republice (%)

Česká republika	2013
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	13,68
odměna pěstouna	7,68
příspěvek při převzetí dítěte	44,76
příspěvek na zakoupení os. motorového vozidla	501,61
celkem	11,37

Zdroj: vlastní výpočet z dat Krajských poboček ÚP ČR, zpracování vlastní

Tabulka 3 ukazuje, že u všech dávek pěstounské péče došlo v roce 2013 v České republice k procentuálnímu nárůstu počtu vyplacených dávek. Celkový meziroční nárůst vyplacených dávek pěstounské péče v České republice v roce 2013 byl 11,37 %.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměna pěstouna nepřekročily 15-ti % hranici nárůstu, naopak u příspěvku při převzetí dítěte vidíme nárůst o 44,76 % a u příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla dokonce 501,61 %.

Tabulka 4 Meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013 v Jihočeském kraji (%)

Jihočeský kraj	2013
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	15,58
odměna pěstouna	7,90
příspěvek při převzetí dítěte	29,35
příspěvek na zakoupení os. motorového vozidla	312,50
celkem	12,49

Zdroj: vlastní výpočet z dat KrP ÚP ČR v Českých Budějovicích, zpracování vlastní

Stejně jako v České republice, i v Jihočeském kraji došlo k meziroční nárůst u všech dávek pěstounské péče (viz Tabulka 4). V Jihočeském kraji hranici 15-ti % nárůstu nepřekročila pouze odměna pěstouna (7,90 %), zbývající tři dávky tuto hranici

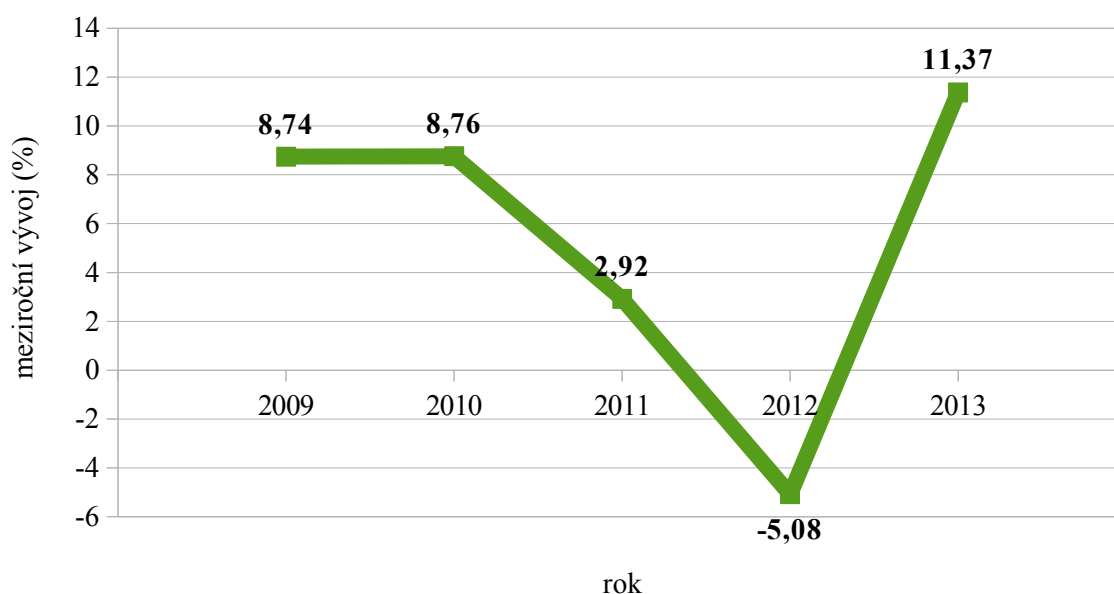
překonaly. Nárůst u příspěvku na úhradu potřeb dítěte činil 15,58 %, u příspěvku při převzetí dítěte byl zaznamenán nárůst 29,35 % a v případě příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla počet dávek meziročně vzrostl o 312,50 %.

Celkový meziroční nárůst počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013 dosáhl v Jihočeském kraji 12,49 %.

Tabulka 1 a 2 nepotvrdily, že v roce 2013 využilo nároku na dávky pěstounské péče o 15 % pěstounů více než v roce 2012. Je sice pravda, že u jednotlivých dávek hranice 15-ti % růstu překročena byla, avšak celkově se jednalo o nárůst 11,37 % za Českou republiku a o 12,49 % za Jihočeský kraj.

K prokázání tvrzení, že bylo v roce 2013 vyplaceno více dávek pěstounské péče z důvodu legislativních změn jsem použila data meziročních nárůstů počtu vyplacených dávek z let 2009 až 2013.

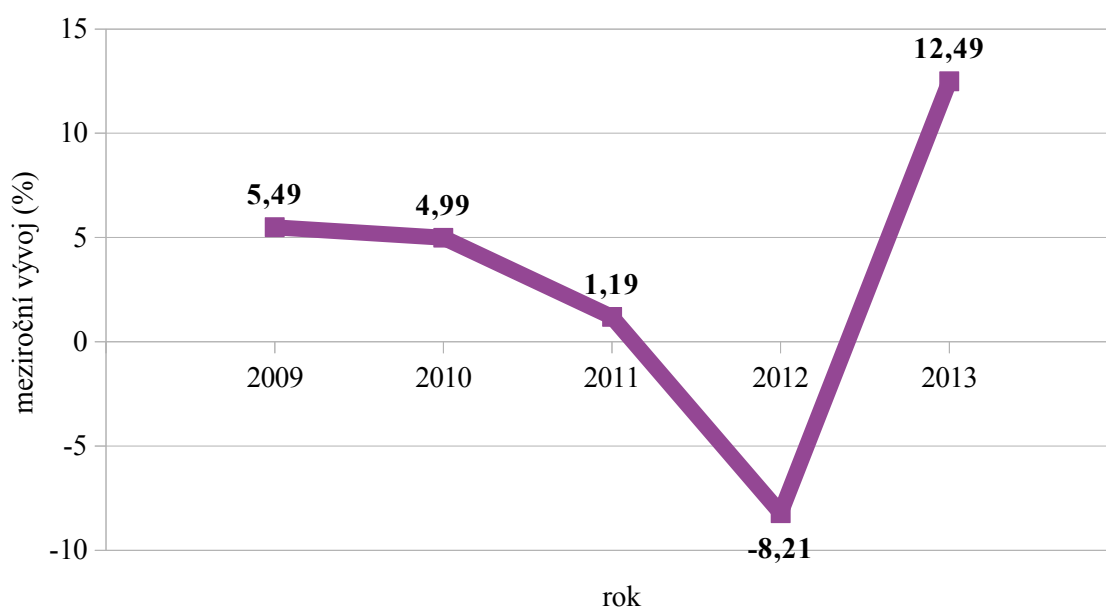
Graf 1 Meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v letech 2009 – 2013 v České republice (%)

Zdroj: vlastní výpočet z dat MPSV (31, 32, 33, 34) a Krajských poboček ÚP ČR, zpracování vlastní

V letech 2009 a 2010 se vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v České republice pohyboval kolem 8,75 %. V letech 2011 a 2012 zaznamenal meziroční vývoj výrazný propad. Naopak v roce 2013 došlo k růst počtu vyplacených dávek o 11,37 % (viz Graf 1, s. 38).

Graf 2 Meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v letech 2009 – 2013 v Jihočeském kraji (%)

Zdroj: vlastní výpočet z dat MPSV (31, 32, 33, 34) a KrP ÚP ČR v Českých Budějovicích, zpracování vlastní

Graf 2 ukazuje, že meziroční nárůst počtu vyplacených dávek pěstounské péče v Jihočeském kraji měl od roku 2009 sestupný charakter. Z 5,49 % v roce 2009 se dostal na -8,21 % v roce 2012. V roce 2013 ale nastal zlom, kdy meziroční počet vyplacených dávek vzrostl o 12,49 %.

Jelikož v letech 2009 až 2013 nenastala žádná jiná změna, která by mohla vzestup množství vyplacených dávek pěstounské péče pěstounům ovlivnit, mohu říci, že nárůst počtu vyplacených dávek v roce 2013 nastal v České republice i v Jihočeském kraji z důvodu legislativních změn platných od roku 2013.

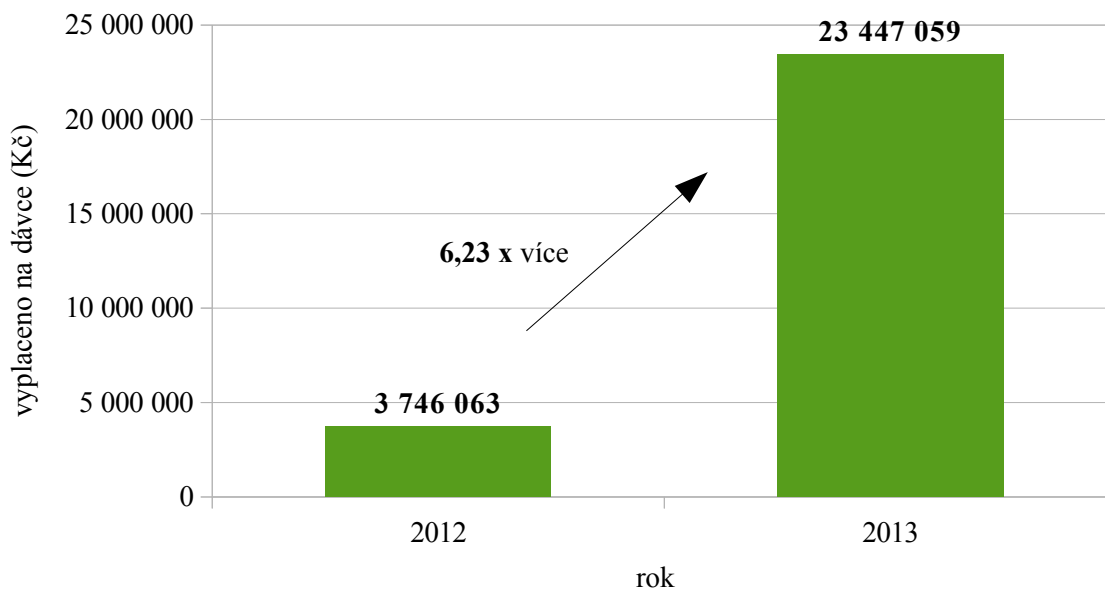
Hypotéza 1. se neprokázala. V roce 2013 sice došlo k celkovému nárůstu počtu vyplacených dávek pěstounské péče, tento nárůst byl způsoben legislativními změnami, avšak svého nároku na dávky nevyužilo o 15 % více pěstounů než v roce 2012, jak je deklarováno v Hypotéze 1.

5.2 Hypotéza 2.

Výplata dávky pěstounské péče Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2013 překročila čtyřnásobek vyplacené dávky v roce 2012.

Pro potvrzení či vyvrácení Hypotézy 2. jsem použila porovnání množství vyplacených finančních prostředků na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2012 a v roce 2013.

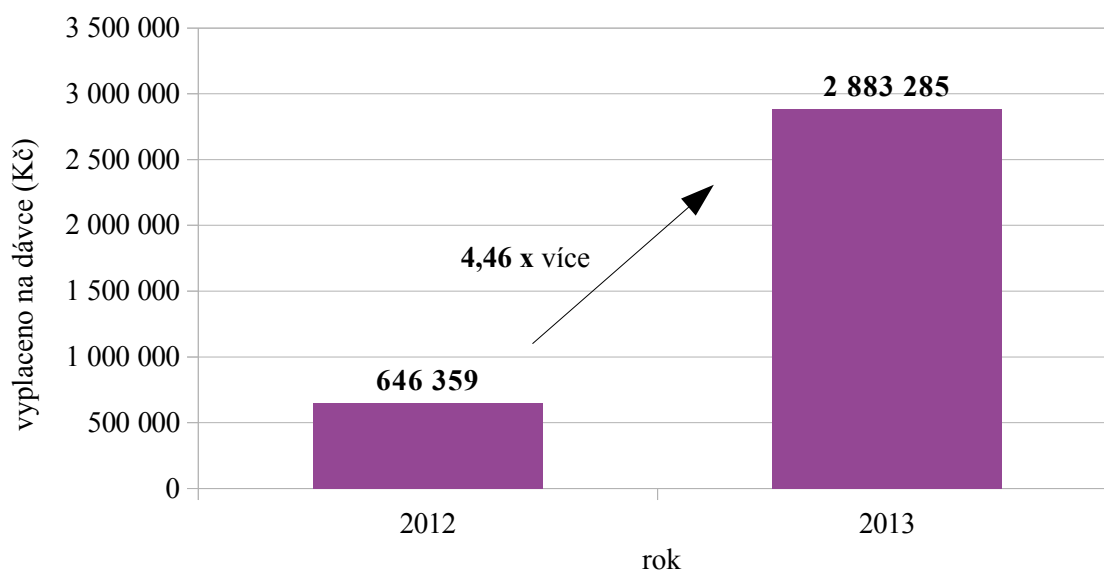
Graf 3 Množství vyplacených finančních prostředků na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2012 – 2013 v České republice (Kč)

Zdroj: Práce a sociální politika (35, s. 3), zpracování vlastní

V roce 2012 činily náklady na výplatu příspěvku na zakoupení motorového vozidla v České republice 3 746 063 Kč. V roce 2013 vzrostly náklady na výplatu příspěvku na 23 447 059 Kč. Z uvedeného vyplývá, že výplata příspěvku na zakoupení motorového vozidla v České republice vzrostla více než šestinásobně.

Graf 4 Množství vyplacených finančních prostředků na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2012 – 2013 v Jihočeském kraji (Kč)

Zdroj: KrP ÚP ČR v Českých Budějovicích, zpracování vlastní

V Jihočeském kraji je situace obdobná jako v České republice. I zde stouply náklady na výplatu příspěvku na zakoupení motorového vozidla. Z 646 359 Kč se náklady vyšplhaly na 2 883 285 Kč. Náklady na výplatu příspěvku na zakoupení motorového vozidla se zvýšily více než čtyřnásobně.

Pouze pro dokreslení situace uvádím tabulku s počty vyplacených dávek v letech 2012 a 2013. Všimněte si značného nárůstu dávek, jehož důvody budu podrobněji rozepisovat v diskuzi.

Tabulka 5 Počet vyplacených dávek Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2012 - 2013

	2012	2013
Česká republika	62	373
Jihočeský kraj	8	33

Zdroj: MPSV (31, s. 118), Krajské pobočky ÚP ČR, zpracování vlastní

Zatímco v roce 2012 bylo v celé České republice vyplaceno 62 příspěvků na zakoupení osobního motorového vozidla, v roce 2013 už to bylo 373 příspěvků.

V Hypotéze 2. jsem se zabývala tvrzením, zda v roce 2013 výplata dávky pěstounské péče příspěvek na zakoupení motorového vozidla překročila čtyřnásobek dávky vyplacené v roce 2012. **Hypotéza 2. se potvrdila**, protože v České republice bylo na příspěvek vynaloženo 6,23 krát více a v Jihočeském kraji 4,46 krát více finančních prostředků než v roce 2012.

5.3 Hypotéza 3.

Zákon o SPOD v roce 2013 z titulu nároku na dávky pěstounské péče je výhodnější pro osoby, které mají zájem stát se pěstounem a jsou v evidenci, oproti těm, kteří pěstouny již jsou.

Jedním ze způsobů, kterým jsem zkoumala, zda jsou dávky pěstounské péče výhodnější pro osoby v evidenci je ten, že jsem porovnávala výši odměny v modelových situacích. Modelové situace vyjadřující závislost výše odměny pěstouna na počtu svěřených dětí do péče u osob pečujících a osob v evidenci. Pro představu o změnách ve výši odměny pěstouna uvádím i stav v roce 2012.

Tabulka 6 Modelové situace znázorňující výši dávky Odměna pěstouna v závislosti na počtu svěřených dětí v roce 2012 a 2013 (Kč)

Pečuje-li o:	2012	2013	
	pěstoun	osoba vedená v evidenci osob vhodných stát se pěstounem, tzv. osoba pečující	osoba vedená v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, tzv. osoba v evidenci
žádné dítě	0	0	20 000
1 dítě	3 410	8 000	20 000
2 děti	6 820	12 000	20 000
3 děti	18 755	20 000	20 000
4 děti	20 460	24 000	20 000
5 dětí	22 165	28 000	20 000
1 dítě ve stupni závislosti II, III nebo IV	18 755	20 000	24 000
2 děti ve stupni závislosti II, III nebo IV	21 313	24 000	24 000
3 děti ve stupni závislosti II, III nebo IV	23 871	28 000	24 000
2 děti, z toho 1 dítě ve stupni závislosti II, III nebo IV	22 165	28 000	24 000

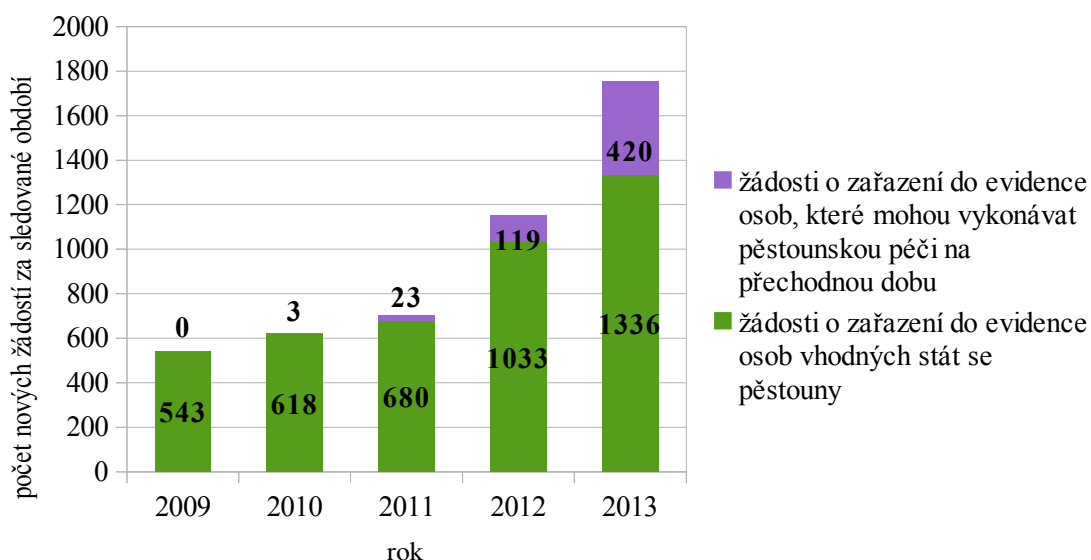
* výpočet výše dávky v roce 2012 vychází z výše životního minima pro jednotlivce dle právní úpravy platné v roce 2012, tj. 3 410 Kč

Zdroj: Zákon o SSP (23), Zákon o SPOD (13), zpracování vlastní

Při pohledu na Tabulku 6 vidíme červeně vyznačená pole, která ukazují, v kterých situacích z hlediska dávek pěstounské péče od roku 2013 jsou pro osobu v evidenci podmínky výhodnější než pro osobu pečující.

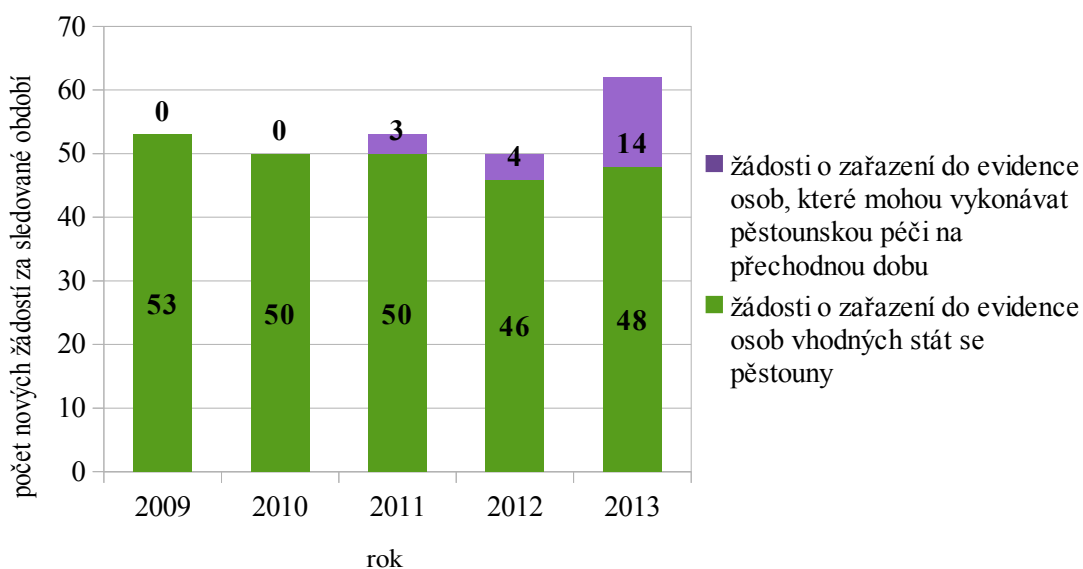
V dalším výzkumu jsem se rozhodla zjistit, jak se tato finanční výhodnost promítla do počtu nových žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a porovnat vývoj počtu těchto žádostí s počtem nových žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny.

Graf 5 Vývoj počtu žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny a do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v České republice v letech 2009 - 2013

Zdroj: MPSV (36, 37, 38, 39, 40), krajské úřady, zpracování vlastní

Graf 6 Vývoj počtu žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny a do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v Jihočeském kraji v letech 2009 - 2013

Zdroj: Krajský úřad Jihočeského kraje České Budějovice, zpracování vlastní

Z Grafů 5 a 6 (s. 44) je zřejmé, že počet žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v roce 2013 výrazně stoupl, a to jak v České republice, tak v Jihočeském kraji. V České republice za poslední tři roky zároveň vzrostl i počet žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny. Naopak je zajímavé, že v Jihočeském kraji má počet žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny sestupnou tendenci.

Pro kompletnost údajů přikládám tabulku znázorňující meziroční procentuální vývoj žádostí o pěstounskou péči.

Tabulka 9 Meziroční vývoj žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny a žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v České republice a v Jihočeském kraji v roce 2013 (%)

2013	Česká republika	Jihočeský kraj
žádosti o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny	29,33	4,35
žádosti o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, tzv. osoby v evidenci	252,94	250,00

Zdroj: vlastní výpočet z dat MPSV (39, 40) a krajských úřadů, zpracování vlastní

Více než 250-ti % meziroční nárůst žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v České republice i v Jihočeském kraji (250 %) dokazuje, že se zvýšil zájem o zařazení mezi tzv. osoby v evidenci (viz Tabulka 9).

Vzhledem k tomu, že oproti počtu žádostí o „klasickou pěstounskou péči“ mnohonásobně stoupl počet žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a s ohledem na to, že existují situace (viz Tabulka 6, s. 43) ve kterých je z pohledu výše dávek pěstounské péče výhodnější být osobou v evidenci než osobou pečující, konstatuji, že *Hypotéza 3. se potvrdila*.

6 Diskuze

Cílem mé bakalářské práce byla analýza a porovnání legislativních změn dávek pěstounské péče z pohledu zákona o SSP a zákona o SPOD. Výsledky mé práce by měly potvrdit, případně vyvrátit, zda novela zákona o SPOD přinesla, alespoň z hlediska změn v dávkách pěstounské péče a uzákoněním profesionální pěstounské péče, zvýšení počtu zájemců o výkon pěstounské péče.

V empirické části práce jsem se zabývala kvantitativním výzkumem. Provedla jsem srovnávací výzkum v jehož rámci jsem provedla sekundární analýzu dat. Komparovala jsem Českou republiku a Jihočeský kraj. Komparaci jsem podrobila zejména rok 2012 a 2013, v některých případech jsem využila pětileté období od roku 2009 do roku 2013.

Největší překážkou ve výzkumu byl sběr dat, kdy nebyly veřejně k dispozici statistiky za rok 2013. Musela jsem se tedy s žádostí o poskytnutí informací obrátit na všechny Krajské úřady v České republice a na všechny Krajské pobočky Úřadu práce ČR. Dlouhé čekací lhůty na data můj výzkum značně protáhly.

6.1 Hypotéza 1.

V roce 2013 z důvodu legislativních změn využilo nároku na dávky pěstounské péče o 15 % více pěstounů než v roce 2012.

Od 1.1.2013 byly novelou zákona o SPOD u většiny dávek pěstounské péče změněny podmínky nároku, u některých dávek byly zároveň zvýšeny finanční částky příspěvků.

V Hypotéze 1. jsem se zabývala dávkami, které jsou vypláceny přímo pěstounům, a to: příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla. Z dávek jsem vyloučila příspěvek při ukončení pěstounské péče, protože se jedná o dávku, o kterou si žádá dítě a je dítěti i vyplácena. Dalším důvodem, proč příspěvek při ukončení pěstounské péče

nebyl do Hypotézy 1. zahrnut je ten, že tato dávka do konce roku 2012 neexistovala, děti při ukončení pěstounské péče neměly nárok na žádné hmotné zabezpečení z titulu ukončení pěstounské péče.

Výsledky výzkumu Hypotézy 1. prokázaly, že z důvodu legislativních změn došlo v roce 2013 k nárůstu vyplacených dávek pěstounské péče. Vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče v Jihočeském kraji je téměř totožný s vývojem v celé České republice.

V roce 2013 v České republice narostl počet vyplacených dávek pěstounské péče oproti roku 2012 o 11,37 %, v Jihočeském kraji byl zaznamenán nárůst o 12,49 %.

Na základě výsledků výzkumu musím konstatovat, že *Hypotéza 1. se nepotvrdila*, protože počet pěstounů, kteří využili nároku na dávky pěstounské péče nedosáhl 15 %, jak je deklarováno v Hypotéze 1.

Naskytá se však otázka: Co nejvíce přispělo k nárůstu vyplacených dávek pěstounské péče?

Stát v roce 2012 poskytl 242 660 dávek pěstounské péče, v roce 2013 to už ale bylo 270 239 dávek. Graf 1 a 2 (s. 38, 39) znázorňuje meziroční vývoj počtu vyplacených dávek pěstounské péče. Poté, co byl v roce 2012 zaznamenán meziroční pokles vyplacených dávek pěstounské péče, a to o -5,08 % v České republice a až o -8,21 % v Jihočeském kraji, nastal obrat. V roce 2013 došlo ke skokovému nárůstu počtu vyplacených dávek pěstounské péče.

Dle mého názoru k nárůstu přispěly následující okolnosti:

1. více pěstounů z důvodu:
 - medializace pěstounské péče a její „finanční“ výhodnosti, včetně zdanění odměny pěstouna a vlivu na důchodové a nemocenské pojištění;
 - kampaň Ministerstva práce a sociálních věcí ČR na podporu pěstounské péče, jejíž podstatou je hledání nových rodin pro děti, které z různých důvodů nemohou vyrůstat u biologických rodičů (41);
2. více dětí svěřených do pěstounské péče – zejména dětí, které by dříve byly předány do ústavní výchovy byly roce 2013 svěřeny do pěstounské péče na přechodnou dobu;

3. více vyplacených odměn pěstouna v důsledku uzákonění pěstounské péče na přechodnou dobu a zavedením hmotného zabezpečení těchto osob i v případě, kdy nemají do péče svěřeno žádné dítě;
4. více vyplacených příspěvků na zakoupení osobního motorového vozidla, kdy v důsledku úpravy podmínek narostl počet vyplacených příspěvků několikanásobně.

Za zmínku stojí také to, že důvodová zpráva k zákonu o SPOD předpokládala, že s diferenciací odměn hmotného zabezpečení pěstounů prarodičů ztratí cca 51 % pěstounů nárok na odměnu pěstouna (11). Domnívám se však, že skutečnost je odlišná. Při své praxi na Úřadu práce ČR, kontaktním pracovišti Strakonice, jsem se o tuto oblast zajímala a pracovnice mi sdělily, že dosud nezaznamenaly případ, kdy by orgán sociálně-právní ochrany dětí vyjádřil zamítavý postoj k nároku na dávku odměna pěstouna pro prarodiče. Bohužel úřady práce nevedou statistiku vyplacených dávek osobám prarodičů, nelze tedy zjistit, kolik procent prarodičů z celkového množství pěstounů prarodičů odměnu pěstouna pobírá.

6.2 Hypotéza 2.

Výplata dávky pěstounské péče Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2013 překročila čtyřnásobek vyplacené dávky v roce 2012.

U příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla se v roce 2013 změnila podmínka nároku. V Hypotéze 2. mne zajímalo, na kolik se změny v zákoně promítly do množství vyplacených finančních prostředků příspěvku.

Graf 3 (s. 40) znázorňuje, že v roce 2013 v České republice bylo na výplatu příspěvku vynaloženo 6,23 krát více peněz než v roce 2012. Zatímco v roce 2012 stát vyplatil na příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla celkem 3 746 063 Kč, v roce 2013 to bylo 23 447 059 Kč (35). Převědeme-li tato data na počet vyplacených dávek, pak v roce 2012 obdrželo příspěvek na zakoupení motorového vozidla v České

republiky 62 pěstounů, v roce 2013 jej získalo 373 pěstounů.

Hypotéza 2. se potvrdila, protože příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2013 překročil čtyřnásobek vyplacené dávky v roce 2012.

Jaké jsou dle mého názoru hlavní důvody pro uvedený nárůst? Prvním důvodem je zmírnění podmínky počtu dětí svěřených do péče. Do roku 2012 měl nárok na příspěvek pěstoun, který měl v péči minimálně čtyři děti, od roku 2013 si může o dávku žádat pěstoun, který má do své péče svěřeny minimálně děti tři.

Druhým důvodem je běh nové desetileté lhůty, kdy pěstouni, kteří si požádali o dávku v roce 2012 mohli opět žádat o tutéž dávku v roce 2013. O této skutečnosti jsem se dozvěděla z interních sdělení Úřadu práce ČR a z rozhovorů s pracovníky Úřadu práce při vypracovávání mé bakalářské práce. Domnívám, že tato skutečnost mohla značně přispět k nárůstu vyplacených příspěvků na zakoupení osobního motorového vozidla.

Je otázkou, z jakého důvodu zákonodárci od roku 2013 nepočkali v běhu původní lhůty z roku 2012? Zda se jednalo o záměr či opomenutí? Pokud bylo záměrem nastavit běh nové desetileté lhůty, pak se domnívám, že stát chtěl ponechat prostor pro dávku maximálnímu množství pěstounů, možná zde byla i snaha o podporu automobilového průmyslu. Jestliže se však jednalo o opomenutí, pak se domnívám, že by měl zákonodárce svou chybu co nejdříve napravit, aby nedocházelo k duplicitnímu čerpání dávky.

6.3 Hypotéza 3.

Zákon o SPOD v roce 2013 z titulu nároku na dávky pěstounské péče je výhodnější pro osoby, které mají zájem stát se pěstounem a jsou v evidenci, oproti těm, kteří pěstouny již jsou.

Zásadní úpravou, která novelu zákona o SPOD provázela bylo hmotné zajištění osob, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu, tzv. osoby v evidenci.

Osoby v evidenci mohou pobírat dávku odměna pěstouna i v případě, pokud aktuálně nemají do své péče svěřené žádné dítě. Nemusí tedy pečovat o dítě, plnit povinnosti vůči dítěti, a i přesto jsou hmotně zajištěni. Dokonce i v případě mají-li do pěstounské péče na přechodnou dobu svěřeno jedno či dvě děti jsou na tom finančně lépe než osoby pečující, tedy osoby, které pečují o dítě v klasické pěstounské péči.

Je důležité připomenout, že od roku 2013 se odměna pěstouna pro účely daňových a pojistných předpisů posuzuje jako plat (16). To znamená, že za pěstouny (osoby pečující i osoby v evidenci) Úřad práce ČR odvádí povinné zdravotní a sociální pojištění, daň z příjmu a důchodové spoření (35).

Z Tabulky 9 (s. 45) je zřejmé, že zájem o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu je enormní. Oproti roku 2012 narostl počet žádostí o 252,94 % v České republice a o 250 % v Jihočeském kraji. Na druhou stranu, vývoj počtu žádostí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstounem má pozvolna stoupající průběh v České republice, naopak pomalu klesající v Jihočeském kraji.

Domnívám se, že nárůst počtu žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu odráží výhodnost dávek pěstounské péče pro osoby v evidenci. **Hypotéza 3. se potvrdila**, neboť zákon o SPOD z titulu nároku na dávky pěstounské péče je výhodnější pro osoby, které jsou v evidenci, oproti těm, kteří pěstouny již jsou.

Naskytá se otázka, zda tato skutečnost není velkým lákadlem pro všechny – nejen pro ty, kteří pěstounskou péči vnímají jako „poselství“ či životní náplň, ale i pro ty, kteří si chtějí vyřešit svou finanční situaci.

Škoviera (42, s. 64) považuje jakékoli formy náboru nebo rekrutování v oblasti náhradní rodinné péče za odborně i eticky problematické. Pěstounství nesmí být volbou, která je pro pěstouna jakýmsi „východiskem z nouze“ (42, s. 65).

Zájemci o výkon pěstounské péče na přechodnou dobu procházejí před zařazením do evidence procesem odborného posouzení, v rámci kterého se posuzuje nejen charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, stabilita vztahů v rodině, ale i motivace, která vedla k podání žádosti (14).

Ptám se, zda si žadatelé o tento typ pěstounské péče uvědomují, že rodina v případě zařazení do evidence žadatelů musí být připravena v jakoukoli denní i noční hodinu převzít dítě do své péče. Nutná je neustálá spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, krajským úřadem, eventuelně i odborníky z oblasti péče o děti (pediatr, psycholog apod.), ale i rodiči dítěte či jeho náhradními rodiči. Pěstounská rodina osob v evidenci musí být také připravena na odloučení od dítěte ve chvíli, kdy se dítě vrací ke svým biologickým rodičům či do jiného typu náhradní rodinné péče (klasická pěstounská péče, adopce).

Zkušenosti a odborné znalosti pracovníků krajských úřadů, kteří provádějí odborné posuzování žadatelů by měly být zárukou toho, že jsou schopni odhalit pravý záměr žadatelů. Zároveň jim dokáží vysvětlit, jak náročná práce je čeká a připraví je na profesionální výkon péče o děti umístěné do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Nicméně i přestože osoby v evidenci jsou oproti osobám pečujícím zvýhodněny a finančně zajištěny i v období, kdy do své péče nemají svěřené dítě, myslím si, že byl tento krok zákonodárců správným směrem. Funkční úprava pěstounské péče na přechodnou dobu v České republice chyběla. Již v roce 1999 na 6. konferenci náhradní rodinné péče v Brně zaznělo, že v současné době (myšleno v roce 1999) se jeví potřeba rozšířit pěstounskou péči o přechodnou pěstounskou péči, která je běžná v řadě zemí, např. ve Velké Británii, Kanadě, Švédsku či Dánsku (43). Až po třinácti letech se do našeho právního řádu podařilo prosadit funkční pěstounskou péči na přechodnou dobu. Hovořím o „funkční pěstounské péči na přechodnou dobu“ z toho důvodu, jelikož pěstounská péče na přechodnou dobu v zákoně existovala, avšak její využití bylo nulové.

Myslím si, že nedostatečná právní úprava pěstounské péče na přechodnou dobu do roku 2012 byla hlavním důvodem, proč se tento institut náhradní rodinné péče nevyužíval. Dle Macely (16, s. 11) novela základní překážky odstraňuje, a to především v oblasti hmotného zabezpečení pěstounů.

Stát se prostřednictvím pěstounské péče na přechodnou dobu zasadí o postupné snižování dětí umístěných v ústavní péči.

Závěr

V úvodu své bakalářské práce jsem si kladla za cíl analýzu a porovnání legislativních změn dávek pěstounské péče z pohledu zákona o státní sociální podpoře a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Ke splnění stanoveného cíle jsem použila zejména zákonné normy, statistiky a odbornou literaturu.

Hypotéza 1.: „V roce 2013 z důvodu legislativních změn využilo nároku na dávky pěstounské péče o 15 % více pěstounů než v roce 2012“ se nepotvrdila. V roce 2013 došlo ke zvýšení počtu vyplacených dávek pěstounům, stalo se tak z důvodu legislativních změn, avšak nárůst nedosáhl 15 %.

Hypotéza 2.: „Výplata dávky pěstounské péče Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v roce 2013 překročila čtyřnásobek vyplacené dávky v roce 2012“ se potvrdila, neboť výzkum prokázal, že výplata této dávky byla v daném období překročena více než čtrnásobně.

Hypotéza 3.: „Zákon o SPOD v roce 2013 z titulu nároku na dávky pěstounské péče je výhodnější pro osoby, které mají zájem stát se pěstounem a jsou v evidenci, oproti těm, kteří pěstouny již jsou“ se potvrdila. Skutečně je zákon o SPOD pro osoby v evidenci v některých případech výhodnější, což se odrazilo i na zvýšeném počtu zájemců o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Výsledky výzkumu ukazují, že nárok na dávky pěstounské péče má větší okruh pěstounů než tomu bylo do konce roku 2012. Výsledky práce také potvrdily pozitivní vliv novely na zvýšení zájmu o výkon pěstounské péče.

Práce může být použita jako studijní materiál pro studenty sociálních oborů či pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kdy získají ucelený přehled nejen o

institutu pěstounské péče, ale především o dávkách, kterými je výkon pěstounské péče zajištěn.

Práce by mohla být zároveň i zpětnou vazbou pro ministerské úředníky o stavu dávek po změnách, které přinesla novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Nicméně musím dodat, že roční období pro vyhodnocení změn je velmi krátká doba a bylo by dobré výzkum po určitém časovém období zopakovat.

Změna zákona o sociálně-právní ochraně je jedna věc a její naplňování věc druhá. Nezbývá než doufat, že nová právní úprava napomůže z ústavů maximálnímu počtu dětí a pěstounům zajistí takové finanční ohodnocení práce, které si zaslouží.

Seznam informačních zdrojů

1. BUBLEOVÁ, Věduna a Jiří KOVAŘÍK. Organizace náhradní rodinné péče. In: MATĚJČEK, Zdeněk a kol. *Náhradní rodinná péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.
2. KOVAŘÍK, Jiří a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7.
3. ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1365. ISSN 1211-1244.
4. BUBLEOVÁ, Věduna. Děti potřebují rodiče, rodiče potřebují děti. In.: MATĚJČEK, Zdeněk ed., KOLUCHOVÁ, Jarmila et al. *Osvojení a pěstounská péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
5. ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.
6. BUBLEOVÁ, Věduna a Lucie BENEŠOVÁ. *Hledáme nové rodiče*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2001.
7. ČESKO. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 2-16.
8. ČESKO. Usnesení č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 17-23.
9. PĚSTOUNSKÁ PÉČE. Pěstounská péče. *Pestounska-pece.cz* [online]. © 02-06/2012 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.pestounska-pece.cz/content/pestounska-pece>
10. ČESKO. Sdělení č. 104 z roku 1991, Úmluva o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 22, s. 502-512.
11. MACELA, Miroslav, Klára TRUBAČOVÁ a Zuzana ZÁRASOVÁ. *Důvodová zpráva* [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/files/File/novelizace_spo_srpen_2011_-_duvodovka.pdf

12. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. Co nového přináší novela zákona o sociálně-právní ochraně. In: *Nahradnirodina* [online]. 12.12.2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z:
http://www.nahradnirodina.cz/co_noveho_prinasi_novela_zakona_o_socialne_pravni_ochrane
13. ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662-7681.
14. Přibývá pěstounů na přechodnou dobu. *Práce a sociální politika*. 2014, č. 2, s. 2. ISSN 0049-0962.
15. ROZUM A CIT. Náhradní rodinná péče. *Rozumacit.cz* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.rozumacit.cz/nahradni-rodinna-pece>
16. MACELA, Miloslav. Podrobný výklad některých ustanovení novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí od 1.1.2013 (4). *Právo a rodina*. 2013, č. 4, s. 8-12. ISSN 1212-866X.
17. BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ, Michaela KEPKOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2012*. 14. akt. vydání. Olomouc: Anag, 2012. ISBN 978-80-7263-739-3.
18. NEVRTAL, Jindřich a Milan BÁRTA. *Slovník státní sociální podpory*. Brno: Cerm, 2000. ISSN 80-7204-135-5.
19. PŘIB, Jan. Co je nového v sociálním zabezpečení pro rok 2013? *Právo a rodina*. 2013, č. 1, s. 22-23. ISSN 1212-866X.
20. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Dávky pěstounské péče 2013*. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2013. ISBN 978-80-7421-058-7.
21. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Normativní instrukce č. 5 z roku 2013. In: *Mpsv* [online]. 4.2.2013 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/14547/Normativni_instrukce_davky_PP_ke_dni_01_02_2013_s_cislem.pdf
22. ČESKO. Zákon č. 401 ze dne 5. září 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 147, s.

5090-5139. ISSN 1211-1244.

23. ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653.
24. KEPKOVÁ, Michaela. *Státní sociální podpora*. Praha: Socioklub, 1997. ISBN 80-902260-5-1.
25. BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora podle právního stavu k 1.7.2005*. 10. akt. vydání. Olomouc: Anag, 2005. ISBN 80-7263-288-4.
26. MACELA, Miroslav. *Součinnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí při posuzování nároku prarodičů a praprarodičů na odměnu pěstouna*. Praha: MPSV, 7. prosince 2012.
27. MACELA, Miroslav. *Metodická informace k posuzování vzniku nároku na dávky pěstounské péče*. Praha: MPSV, 7.3.2013.
28. PRŮŽKOVÁ, Milena, Jitka ŠKVOROVÁ a Karolína JEŘÁBKOVÁ. *Zápis z videokonference konané dne 4.1.2013*. Praha: MPSV, 7.1.2013.
29. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Vyd. 3. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
30. JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologie výzkumu*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-662-5.
31. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2012*. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2013. ISBN 978-80-7421-065-5.
32. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2009*. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2010. ISBN 978-80-7421-022-8.
33. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010*. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2011. ISBN 978-80-7421-027-3.
34. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2011*. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2012. ISBN 978-80-

7421-049-5.

35. Loni stát vyplatil pěstounům více než dvě miliardy korun. *Práce a sociální politika*. 2014, č. 2, s. 3. ISSN 0049-0962.
36. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2009. In: *Mpsv* [online]. 2010 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>
37. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2010. In: *Mpsv* [online]. 2011 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>
38. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2011. In: *Mpsv* [online]. 2012 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>
39. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2012. In: *Mpsv* [online]. 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>
40. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2013. In: *Mpsv* [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>
41. Ministerstvo spustilo kampaň na podporu pěstounské péče. *Práce a sociální politika*. 2014, č. 2, s. 1. ISSN 0049-0962.
42. ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.
43. MRÁZOVÁ, Agnesa a Jiří KOVAŘÍK. Výhledy profesionální pěstounské péče v České republice. In: *Sborník přednášek z 6. konference o náhradní rodinné péči*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1999. ISBN 80-85529-66-1.

Přílohy

Příloha 1: Formy náhradní rodinné péče v České republice upravené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku ve znění pozdějších předpisů

Příloha 2: Přehled výše odměn pěstounů v roce 2012 a 2013 dle zákona o SSP a zákona o SPOD

Příloha 3: Vzor vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností k přiznání dávky Odměna pěstouna prarodičům

Příloha 4: Seznam dokladů potřebných k žádosti o dávky pěstounské péče od roku 2013

Příloha 5: Přehled počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013 v jednotlivých krajích České republiky

Příloha 6: Počet žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu v jednotlivých krajích České republiky v letech 2009 - 2013

Příloha 1 Formy náhradní rodinné péče v České republice upravené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku ve znění pozdějších předpisů

Poručenství (§ 928)

- není-li žádný z rodičů, který má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost, soud jmenuje dítěti poručníka
- poručník má práva a povinnosti jako rodič, nemá vyživovací povinnost
- rozhodnutí poručníka v ne běžných záležitostech týkajících se dítěte musí schválit soud

Svěření dítěte do péče jiné osoby (§ 953)

- nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník
- rozhoduje soud, který zároveň vymezí práva a povinnosti pečující osoby
- pečující osobě nevzniká vyživovací povinnost

Pěstounská péče (§ 958; viz bakalářská práce)

Pěstounská péče na přechodnou dobu (§ 963; viz bakalářská práce)

Osvojení (§ 794 a násl.)

- přijetí cizí osoby za vlastní, vzniká takový vztah jaký je mezi rodičem a dítětem
- rozhoduje soud
- nutný souhlas rodičů nebo rozhodnutí soudu, že souhlasu není třeba (v případech stanovených zákonem)
- osvojitelé mají rodičovskou odpovědnost, vzniká vyživovací povinnost
- dělíme na přímé a nepřímé (zprostředkované krajským úřadem)
- dítě může být osvojeno i do ciziny, tzv. mezinárodní osvojení

Příloha 2 Přehled výše odměn pěstounů v roce 2012 a 2013 dle zákona o SSP a zákona o SPOD

V roce 2012		
Pěstoun pečuje o:	Koeficient	Výše odměny pěstouna Kč *
1 dítě	1,00	3 410
2 děti	2x1,00	6 820
3 děti	5,50	18 755
alespoň o 1 dítě ve stupni závislosti II, III nebo IV	5,50	18 755
- uvedená odměna se zvyšuje za péči o každé další dítě o:	0,50	1 705
- uvedená odměna se zvyšuje za péči o každé další dítě, jde-li o dítě ve stupni závislosti II, III nebo IV o:	0,75	2 558

* při výpočtu byla použita částka životního minima pro jednotlivce platná v roce 2012, tj. 3 410,00 Kč

V roce 2013	
Osoba pečující pečuje o:	Výše odměny pěstouna Kč
1 dítě	8 000
2 děti	12 000
3 děti	20 000
- za každé další dítě	4 000 (zvýšení o polovinu částky na 1 dítě)
alespoň o 1 dítě ve stupni závislosti II, III nebo IV	20 000
- za každé další dítě	4 000 (zvýšení o polovinu částky na 1 dítě)

V roce 2013	
Osoba v evidenci:	Výše odměny pěstouna Kč
Nepečuje-li o žádné dítě	20 000
Pečuje-li o 1 a více dětí svěřených na přechodnou dobu	20 000
Pečuje-li alespoň o 1 dítě svěřené na přechodnou dobu ve stupni závislosti II, III nebo IV	24 000
- za každé další dítě, svěřené do jiné péče než na přechodnou dobu	4 000 (zvýšení o polovinu částky na 1 dítě)

Příloha 3 Vzor vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností k přiznání dávky Odměna pěstouna prarodičům

MĚSTSKÝ ÚŘAD VODŇANY
odbor sociálních věcí a zdravotnictví

nám. Svobody 18/I, 389 01 Vodňany

**Krajská pobočka ÚP ČR v Českých
Budějovicích
Kontaktní pracoviště Strakonice
Textiláků 393
386 01 Strakonice**

PID

Váš dopis zn./ze dne

Naše značka

Vyřizuje

Datum

sp.zn.:

Vyjádření podle § 47j odst. 3 zák.č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Odměna pěstouna:, nar., bytem:

Obecní úřad obce s rozšířenou působností Vodňany, orgán sociálně-právní ochrany dětí, příslušný k podání vyjádření k vaší žádosti, ze dne, považuje posuzovaný případ výkonu pěstounské péče prarodičem za hodný zvláštního zřetele.

Doporučujeme žádosti prarodiče – panu/paní, nar., trvale bytem, vyhovět a přiznat odměnu pěstouna, protože považujeme posuzovaný případ za hodný zvláštního zřetele.

S ohledem na přiměřené použití § 68 odst.4, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, není třeba naše vyjádření odůvodňovat.

.....
Mgr. Jaroslava Víznerová
vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví
MěÚ Vodňany

Telefon
383379150

Fax
383382317

E-mail
viznerova@muvodnany.cz

Webová adresa
www.vodnany.eu

ID dat. schránky
fb9bfyg

Bankovní spojení:
KB Strakonice č.ú. 78-0957960227/0100

IČ
00251984

DIČ
CZ00251984

Příloha 4 Seznam dokladů potřebných k žádosti o dávky pěstounské péče od roku 2013

- pro všechny osoby v žádosti průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list, pokud v průkazu totožnosti není uvedeno rodné příjmení, doložit rodný list
- rozhodnutí o svěřeni dítěte do pěstounské péče nebo rozhodnutí soudu o ustanovení žadatele poručníkem dítěte; dočasné svěřeni do péče před rozhodnutím soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče prokázat rozhodnutím příslušného orgánu; osobní péči o dítě, k němuž nemá žadatel vyživovací povinnost, a to po dobu, po kterou probíhá soudní řízení o ustanovení žadatele poručníkem dítěte, doklad o zahájení řízení o ustanovení poručníkem dítěti
- pro všechny uvedené děti, které již jsou zletilé, jejich nezaopatřenost: Potvrzení o studiu nebo Rozhodnutí o přerušeni studia v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím nebo Potvrzení o zdravotním stavu nebo Potvrzení o neschopnosti soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- Rozhodnutí o přiznání důchodu (invalidního, starobního), doklad o tom, že je žadatel osobou, pro kterou neplatí minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění
- Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, pokud žadatel uplatňuje nárok na slevu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků u Úřadu práce ČR.
- doplňující údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vypláčení dávek v rámci EU, je-li třeba
- Rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, pokud je žadatel v této evidenci veden

Příloha 5 Přehled počtu vyplacených dávek pěstounské péče v roce 2013 v jednotlivých krajích České republiky

2013	příspěvek na úhradu potřeb dítěte	odměna pěstouna	příspěvek při převzetí dítěte	příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla	příspěvek při ukončení pěstounské péče	celkem
Hlavní město Praha	10 937	9 179	176	4	18	20 314
Středočeský kraj	16 020	12 264	260	6	22	28 572
Jihočeský kraj	8 968	6 568	119	33	37	15 725
Plzeňský kraj	8 460	6 881	139	5	27	15 512
Karlovarský kraj	5 856	4 981	112	29	28	11 006
Ústecký kraj	14 719	11 404	358	35	38	26 554
Liberecký kraj	6 763	5 030	114	13	28	11 948
Královehradecký kraj	7 157	5 649	118	22	46	12 992
Pardubický kraj	7 518	5 492	102	18	34	13 164
Kraj Vysočina	6 294	4 595	89	15	35	11 028
Jihomoravský kraj	14 285	10 373	187	40	59	24 944
Olomoucký kraj	10 228	8 126	107	15	36	18 512
Moravskoslezský kraj	26 385	19 496	531	118	124	46 654
Zlínský kraj	7 916	5 835	75	20	33	13 879
celkem	151 506	115 873	2 487	373	565	

Pozn.: data poskytnutá jednotlivými Krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky

Příloha 6 Počet žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat
pěstounskou péči na přechodnou dobu v jednotlivých krajích České
republiky v letech 2009 – 2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Hlavní město Praha	0	0	4	10	16
Středočeský kraj	0	1	0	7	41
Jihočeský kraj	0	0	3	4	14
Plzeňský kraj	0	0	0	7	15
Karlovarský kraj	0	0	0	1	16
Ústecký kraj	0	0	1	4	17
Liberecký kraj	0	0	0	2	9
Královehradecký kraj	0	0	2	14	30
Pardubický kraj	0	0	3	6	21
Kraj Vysočina	0	0	0	9	22
Jihomoravský kraj	0	0	3	11	58
Olomoucký kraj	0	0	4	8	39
Moravskoslezský kraj	0	0	0	29	73
Zlínský kraj	0	2	3	7	49
celkem	0	3	23	119	420

Pozn.: data poskytnutá jednotlivými krajskými úřady